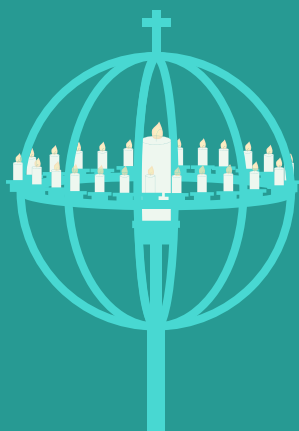

GLOBEN

Å vokse inn i trosbekjennelsen

Kjell Arne Morland

DEN APOSTOLISKE TROSBEKJENNELSEN

Jeg tror på *Gud Fader*, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.

Jeg tror på *Jesus Kristus*, Guds enbårne sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
før ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
før opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.

Jeg tror på *Den Hellige Ånd*,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv.
Amen.

Å vokse i kristen tro

Den kristne tro er fullverdig som barnetro!

Det sentrale innholdet i kristendommen er så enkelt at man kan forstå det og leve trygt i det allerede når man er et barn. Lenge før man blir konfirmant, kan man lære utenat både Herrens bønn, Trosbekjennelsen og Budene, og man kan forstå hva tekstene betyr. Man kan bli vant til liturgien i en gudstjeneste slik at man kan være med på det som skjer. Troslivet er fullverdig allerede fra barnsben av. Jeg vet ikke av andre religioner som setter barnetroen så høyt!

Den kristne tro er samtidig noe man kan vokse mer og mer inn i gjennom hele livet!

Paulus skrev en gang noe som lett kan misforstås: "Da jeg var barn, talte jeg som et barn, tenkte jeg som et barn, forsto jeg som et barn. Men da jeg ble voksen, la jeg av det barnslige." (1 Kor 13,11). Dette betyr ikke at den voksne troen er mer fullverdig enn barnetroen her i livet. Sammenhengen viser at Paulus mener at vi ikke blir kristent voksne før i Guds rike etter døden. Det er først da vi skal legge fra oss det barnslige. Men inntil så lenge kan vi leve

"Å VOKSE"-SERIEN BESTÅR AV 6 SMÅ HEFTER

-GLOBEN: Å VOKSE INN I TROSBEKJENNELSEN

-DIAMANTSMYKKET:

Å vokse inn i Herrens bønn

-KOMPASSENE: Å vokse inn i budene

-TREKLANGER: Å vokse inn i gudstjenesten

-LØNNETREET: Å vokse inn i Bibelen gjennom kirkeåret

-FEM FLOMLYS: Å vokse inn i kirkens liv og oppdrag

i barnetroen. Likevel modner livet oss på en måte som gjør at vi stadig ser nye dybder i den. Vi kan vokse mer og mer inn i hva den betyr for oss. Voksenlivets erfaringer kaster ofte nytt lys over troens betydning.

Kristen vekst skjer ofte i dybden

Selv om tekstene i Herrens bønn, Trosbekjennelsen og Budene og i store deler av Liturgien alltid vil være de samme, kan vi øves opp til stadig å sette dem inn i nye sammenhenger! Tilsvarende er det med de hellige handlingene Dåp og Nattverd. Det er det

samme som skjer hver gang. Men betydningen kan sees på fra nye vinkler som kan fordype troen.

Jeg vil i seks små hefter forsøke å åpne opp for noen av de livsrommene som gamle og kjente tekster inviterer oss inn i. Hvert hefte vil ha en egen pedagogisk hovedinnfallsvinkel. Dermed ønsker jeg å gi et bidrag til at vi voksne kan vokse mer inn i barnetroens dybder. Utfordringen er ikke å lære stadig nye ting, men å se nye dybder i det som vi kan fra før.

**Skrevet av Kjell Arne Morland
Design av Ragnhild Morland**

© 2014

HEFTE I:

GLOBEN

Å vokse inn i trosbekjennelsen

Innhold

A INNLEDNING

s 6

Et nytt møbel

En gammel tekst

Å tenne globelys i takknemlighet

B TROSGLOBEN KLARGJØRES

s 9

Framvekst og bruk i 2000 år

Bibelens budskap i miniformat

En forsakelse og to andre bekjennelser

Utenatlæring og forståelse

Invitasjonen

C TROSLYSENE TENNES

Seks lys for helheten

s 21

1. lys: Tro og sannhet

2. lys: Kjærlighetens fellesskap

3. lys: Den store fortellingen

4. lys: Tre virkeligheter

5. lys: Forsakelsen: En fjerde virkelighet

6. lys Bekjennelse for dåpslivet

Fire lys for den første trosartikkelen

s 38

- 7. lys: Gud har skapt verden
- 8. lys: Gud har skapt mennesket i sitt bilde
- 9. lys: Gud har skapt meg med sinn og sanser
- 10. lys: Gud holder meg og verden oppe

Ni lys for den andre trosartikkelen

s 47

- 11. lys: Fra herlighet til lidelse og død
- 12. lys: Gjennom lidelse til herlighet
- 13. lys: Unnfangelse og fødsel
- 14. lys: Lidelse og korsdød
- 15. lys: Dødsriket
- 16. lys: Oppstandelsen
- 17. lys: Intronisasjonen
- 18. lys: Verdensdommeren
- 19. lys: Vår Herre

Fem lys for den tredje trosartikkelen

s 68

- 20. lys: Ånden gir liv
- 21. lys: Kirken: Utskilt og verdensvid
- 22. lys: De helliges samfunn
- 23. lys: Syndenes forlatelse
- 24. lys: Kroppens oppstandelse til evig liv

D AVSLUTNING

s 80

TILLEGG

Tips til videre lesning.

s 82

A: Innledning

Et nytt møbel

Under generalforsamlingen for Kirkenes Verdensråd i Uppsala i 1968 ble det tatt i bruk et helt nytt kirkemøbel. Det hadde form av en stor globus i smijern. Opp fra den vokste et livstre der det var laget små lysholdere, slik at man kunne tenne smålys i grenene av treet. Dette vakte så stor begeistring at mange ville ha tilsvarende lysglobes også i de lokale kirkene sine. Med årene fikk dette møbelet en enklere form, slik at når det ble innkjøpt en globe til Melhus kirke som gave til 100-årsjubileet, hadde det blitt vanlig å lage den på en bestemt måte: På en fot av smijern hviler en stilisert globus, med et lys inni, et kors oppå, og med en ring der det er plass til 24 smålys langs "ekvator".

Nå står globen like innenfor hoveddøra i kirken vår. Ved alle gudstjenester tennes Jesuslyset i midten, og ved siden av står en smijernsholder med mange smålys. Det er mange som tar et lite lys når de kommer til kirke, tenner det i Jesuslyset midt i globen, og setter det i lysholderringen langs ekvator.

Dermed stemmes sinnet til høytid før man setter seg på en stol i kirkeskipet. Kanskje står man litt stille mens man tenner det vesle lyset sitt, kanskje ber man en stille bønn for seg selv eller andre, kanskje legger man en liten mynt i en smijernsbøsse som også står der. En ny skikk har vokst fram i kirken, og mange setter pris på den.

En gammel tekst

Når gudstjenesten begynner, er det mange gamle og velkjente tekster som synges, bes eller framsies i kor. En av dem er Trosbekjennelsen. Skikken med å bekjenne den høyt i et felles kor av stemmer, er svært gammel. Vi står oppreist når vi gjør det, det er fint når vi kan si det med overbevisning og stolt glede. Dersom alle la sin sjel i ordene, slik at det runget i veggene, ville vi opplevd bekjennelsen av troen som et av gudstjenestens høydepunkt. Tenk så heldige vi er som får lov til å tro på dette!

Trosbekjennelsen er ikke lang. Den har tre deler, en for hver av de tre personene i den tre-ene Gud: Gud Fader, Guds Sønn og Gud Hellig ånd. Hver av delene setter ord på det som særpreger hver av Guds personer: Gud er skaper, Jesus er frelser, og Ånden skaper og holder liv i troen på jorden. Til sammen består trosbekjennelsen av 18 ledd med 95 ord, og det tar mindre enn et minutt å framsi den. Men det minuttet er utrolig innholdsrikt! Hvert eneste av de små leddene åpner døren til en side ved troen som gjør at vi kan se livet vårt inn i en meningsfull sammenheng.

Å tenne globelys i takknemlighet

Når jeg ser på globen i kirkerommet vårt, synes jeg den minner meg på innholdet i trosbekjennelsen. Globusformen minner meg på at Gud Fader har skapt hele verden. Jesuslyset i midten og korset på toppen minner meg

på at Guds Sønn kom for å frelse meg. Ringen langs ekvator med plass til smålysene, minner meg på at Guds Ånd har som hovedoppgave å skape og oppholde troen i meg, slik at den kan brenne som lys i meg.

Derfor vil jeg bruke globen som hovedsymbol i dette heftet. Jeg vil ikke skrive en troslære som tar opp alle de viktigste sidene ved troens liv. Det har andre gjort før meg, og mange av dem har brukt trosbekjennelsen som hovedstruktur i det de skriver. Noen av dem har jeg henvist til i litteraturlisten bak. Globen i Melhus kirke har plass til 24 lys. Derfor vil jeg heller tenke meg at jeg tenner disse lysene ett for ett, slik at vi får øye på 24 gode grunner til å takke Gud for det troen kan gi oss.

Dette er en litt annen grunn til å tenne lys i globen enn det som er vanlig. Det var vel i forbindelse med kong Olavs død i 1991 at lystenning ble

svært utbredt i Norge. Det var på den tiden globene kom i bruk i mange kirker også, og lysene tennes oftest for å markere at vi ber for noen som trenger forbønn. Men hvem har sagt at vi ikke kan tenne lysene av andre grunner også?

Før vi begynner lystenningen i tankene våre, vil jeg si litt om bakgrunnen for trosbekjennelsen. Globen som står i kirkerommet har sin historieførvi tok den i bruk. Den ble en gang designet, produsert i smijern, budt fram for salg, og fraktet til kirken vår. Slik også med trosbekjennelsen. Den ble en gang formulert på gresk og latin, den ble overlevert gjennom stadig bruk, den ble oversatt til norsk, og den ble lært utenat av generasjon etter generasjon her i landet. Nå er det vi som har lært den og er klare til å si den fram i kor. Men hvordan begynte det egentlig, og hvorfor er den blitt overlevert?

B: Trosgloben klargjøres

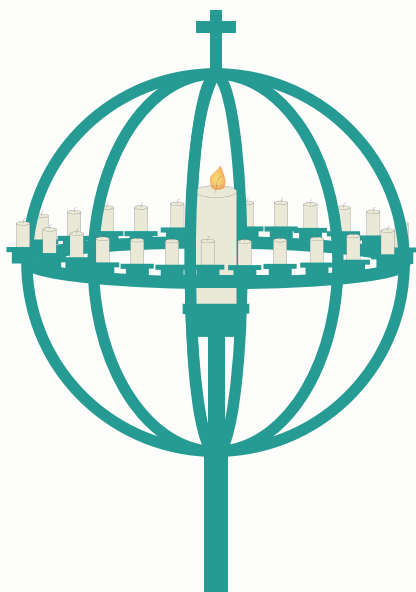
Framvekst og bruk i 2000 år

Den trosbekjennelsen som vi bruker i gudstjenesten i dag, har en lang forhistorie som strekker seg over nesten 2000 år. Oskar Skarsaune har skrevet om den på en spennende måte, se litteraturlista bak. Her skal jeg kort omtale noen hovedtrekk i utviklingen. Vi kaller bekjennelsen den *Apostoliske trosbekjennelsen* siden innholdet stemmer overens med apostlenes tro, selv om den ordlyden vi nå har ikke ble endelig fastlagt før utpå 500-tallet.

Forløpere i NT

Allerede i NT finner vi små, formelaktige beskrivelser av hovedinnholdet i troen. Fire ganger formulerer for eksempel Paulus trosinnholdet på en måte som gjør at vi til sammen kan ane hovedstrukturen i de to første delene av trosbekjennelsen, se egen tekstboks på neste side.

Paulus sier klart at den tredje av disse formuleringene er en

ordlyd som han har lært av andre, og vi skal ikke se bort fra at han også i de øvrige tekstene siterer ulike trosformler som folk kjente til på hans tid. Det oppstod nemlig raskt et behov for å sette ord på hovedsakene i den kristne tro på måter som var enkle å lære seg utenat, og som man kunne utdype i undervisningen

Trosbekjennelser hos Paulus

”For oss er det én Gud, vår Far. Alt er fra ham, og til ham er vi skapt.

Og det er én Herre, Jesus Kristus. Alt er til ved ham, og ved ham lever vi” (I Kor 8,6).

”Dette er evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, kommet som menneske av Davids ætt, ved hellighets Ånd stadfestet som Guds mektige Sønn ved oppstandelsen fra de døde” (Rom 1,3-4).

”For først og fremst overga jeg til dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dagen etter skriftene” (I Kor 15,3-4)

”Kristus Jesus er den som døde, ja mer enn det, han sto opp og sitter ved Guds Høyre hånd” (Rom 8,34).

Roma på 300-tallet

Det går an å følge utviklingen av slike trosformler opp gjennom hele 100-tallet hos forfattere som Ignatius, Justin, Ireneus og Tertullian. I Roma ble det formulert en svært kjent bekjennelse i løpet av 200-tallet på gresk, se egen tekstboks på neste side. Den fikk stor utbredelse, fordi Roma etter hvert ble den viktigste byen i kristenheten.

Når vi kommer utpå 300-tallet, får vi beskrevet hvordan denne bekjennelsen ble brukt. Den ble framsagt offentlig av den som skulle døpes, slik at hele menigheten kunne høre det. Det skjedde som avslutning på en lang periode av opplæring i det som ble kalt *katekumenatet*. Der hadde man lært mye bibelhistorie, fått seg forklart innholdet i trosbekjennelsen og lært den utenat. Etter framsigelsen av trosbekjennelsen kunne dåpen skje, kanskje litt senere på dagen.

Denne romerske praksisen ble etter hvert ansett som svært krevende, og de fleste steder gjorde man det annerledes. Det ble vanlig å avslutte opplæringen med å framsi bekjennelsen for biskopen, som er slags overhøring. På selve dåpsdagen gjorde de det kort, for da stod man i dåpsvannet. Da stilte man tre spørsmål, ett for hver av personene i Gud; "Tror du på Faderen... tror du på Sønnen... tror du på Ånden?". Til hvert spørsmål svarte dåpskandidaten: "Jeg tror", og så ble man dukket under i vannet, én gang for hvert av de tre guddommelige navn.

Fra Roma til Norge

Vi ser at formuleringene i den romerske bekjennelsen er litt annerledes enn de vi bruker i dag. Saken er at denne romerske bekjennelsen ble endret litt gjennom hundrerårene, slik at den fikk litt ulik form i Italia, Nord-Afrika, Spania og Sør-Frankrike.

Den gammelromerske bekjennelsen

Jeg tror på Gud Fader den Allmektige
og på Kristus Jesus, hans eneste sønn, vår Herre,
som ble født av Den Hellige Ånd og jomfru Maria,
ble korsfestet under Pontius Pilatus
ble begravet,
oppstod tredje dag fra de døde,
før opp til himmelen,
sitter ved Faderens høyre hånd,
skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.
og på Den Hellige Ånd,
den hellige kirke
syndenes forlatelse
kjødets oppstandelse.

Vi bruker den ordlyden som vi kjenner fra Sør-Frankrike på 700-tallet, og det er ikke så rart: Det var den franske kong Karl den Store som samlet nesten hele Europa på slutten av 700-tallet, og dermed fikk hans hoffteologer stor innflytelse på Europas kirkeliv. Teksten står bak på forpermen

Siden Luther brukte denne utgaven i sine katekismer, var det den som ble brukt

og lært utenat også i Norge. Dette ble særlig viktig etter at konfirmasjonen ble innført som obligatorisk i 1736, for nå måtte alle lære den utenat som en del av undervisningen. Men som fast ledd i gudstjenester uten dåp, ble den ikke innført hos oss før i 1889!

Bibelens budskap i miniformat

Det viktigste anliggendet med å formulere en slik

trobekjennelse, er å få fram Bibelens budskap på en kortfattet og poengtert måte. I tekstboksen på s. 15 kan man se at så å si alle formuleringene kan gjenfinnes i ett eller flere bibelord. Man ville ikke endre på læren, men holde seg strengt til Bibelens egen ordlyd.

Når vi ser nøye etter, er det mange sider ved Bibelens budskap som ser ut til å mangle. Hva med *GT-historien etter skapelsen*? Hadde det ikke vært på sin plass med en ekstra setning som dekket Guds handling gjennom nesten 2000 år? Den kunne lyde noe i retning av: "han som ga løftet til Abraham, ga folket de ti bud og talte gjennom profetene". Hva med *Jesu liv mellom fødsel og lidelse*? Hadde det ikke vært på sin plass med en ekstra setning som kunne lyde slik: "talte ord fra Gud, gjorde under og viste Guds kjærlighet"? Poenget kan ikke ha vært å få med alt det viktigste i Bibelen, for i en kort bekjennelse må man

konsentrere seg om det som ble følt mest aktuelt.

Det ene behovet synes å være å framheve de sidene ved Jesu liv som var *forutsagt i GT*, og som dermed viser at Jesus oppfyller profetenes forutsigelser. Det var viktig å få fram dette, fordi toneangivende teologer som Markion hevdet at budskapet i GT kom fra en ond skapergud, og ikke fra NTs kjærlige Gud. Når Novitian i Roma år 250 skulle motsi dette, skrev han at Jesu komme er forutsagt i bl.a. 1 Mos 49,10 og 5 Mos 18,15, jomfrufødselen er forutsagt i Jes 7,14, lidelsene i Jes 53,2-3.7-8, oppstandelsen i Jes 11,10 og Hos 6,3, opphøyelsen i Sal 110,1, og domsmakten i Sal 72,1.

Det andre behovet synes å være å konsentrere seg om det som *vakte forakt i samtiden*. I stedet for å ligge lavt i terrenget med disse sidene av kristen tro, holdt man dem fram med stolthet. Keiserens øvrighet ble provosert over kristne som

hadde Jesus som Herre, for det var keiseren som var Herre og som man skulle ofre til. Folk ristet på hodet når de hørte om jomfrufødselen, for de kunne ikke annet enn å tenke at det var en bortforklaring av at Jesus var "uekte barn". Folk ristet på hodet over en Gud som led og døde, for en virkelig Gud kunne ikke lide og dø. Folk ristet på hodet når de hørte om en oppstandelse, for alle visste at den som var skikkelig død, ikke kunne komme til liv igjen. Jøder ristet på hodet når de hørte at Jesus er Kristus (= Messias), og at han nå hersker over verden fra Guds trone, for alle kunne se at ondskapen fremdeles hadde fritt løp i verden. I stedet for å skamme seg over disse sidene ved troen, skulle en kristen stå fram og modig bekjenne dem!

Tertullian kunne ca år 210 til og med ta motstanden til inntekt for at kristendommen måtte være sann. Ingen ville diktet opp en historie som vakte så

mye forakt: "Guds Sønn er blitt korsfestet – jeg skammer meg ikke over det, nettopp fordi det synes skammelig; Guds Sønn døde – det er til å tro, fordi det er tåpelig. Og etter å ha blitt gravlagt stod han opp igjen – det er sikkert, nettopp fordi det er umulig." (*De carne Christi* 5,4). Trosbekjennelsen skulle hjelpe kristne til å møte samtidens forakt med offensiv stolthet!

En forsakelse og to andre bekjennelser

Den Apostoliske trosbekjennelsen hører sammen med tre andre tekster. Selv om plassen i dette heftet ikke tillater at de tas grundig opp, fortjener de å nevnes kort.

Forsakelsen

Før vi framsier trosbekjennelsen ved dåpen, framsier vi forsakelsen som lyder slik: *Jeg forsaker Djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.* Den som skal vie livet sitt til den treene Gud,

Bibelen i trosbekjennelsen

Jeg tror på Gud Fader (1 Pet 1,17), den allmektige (Åp 1,8), himmelens og jordens skaper (1 Mos 1,1).

Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne sønn (Joh 1,14), vår Herre (1 Kor 8,7), som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd (Luk 1,35), født av jomfru Maria (Matt 1,23), pint under Pontius Pilatus (Matt 27,26), korsfestet (Matt 27,38), død (1 Kor 15,3) og begravet (1 Kor 15,4), fór ned til dødsriket (1 Pet 3,19 og 4,6), stod opp fra de døde tredje dag (Luk 24,46) fór opp til himmelen (Apg 1,9), sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd (Rom 8,34), skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde (2 Tim 4,1).

Jeg tror på Den Hellige Ånd, en hellig (1 Pet 2,9), allmenn kirke, de helliges samfunn (Åp 2,42), syndenes forlatelse (Ef 1,7), legemet oppstandelse (1 Kor 15,42-54) og det evige liv (Tit 3,7). Amen.

forplikter seg altså til å vende ryggen til Ondskapens makt i verden. Man må gjøre et livsvalg. Dette vil jeg si mer om når jeg tenner det femte lyset i globen.

Den Nikenske trosbekjennelsen

På høytidsdagene framsier vi en trosbekjennelse som har en lengre og mer høytidelig form, se tekst på bakpermen av heftet. Den ble vedtatt på kirkemøtet i Konstantinopel i år 381, men vi kaller den likevel for den Nikenske bekjennelsen, fordi man justerte bare litt på den som ble vedtatt på kirkemøtet i Nikea i år 325.

Denne bekjennelsen er i *Vi-form*, noe som tyder på at den fra starten av ikke ble knyttet til dåpen, men ble formulert som en erklæring om den rette tro. Vi-formen henviser til de som skrev under. Men i løpet av 500-tallet ble den brukt også ved dåp og nattverdfeiring. Vi-formen passer også godt når den ble framsagt i et fellesskap. Bekjennelsen rommer to

anliggender som ikke var så sterkt framme i den Apostoliske bekjennelsen.

For det *første* er den ikke bare opptatt av å fortelle Jesushistorien som en oppfyllelse av profetiene i GT. Den er også opptatt av å *framheve et stort mysterium*, nemlig at Jesus kom til oss som Guds evige Visdom. Det finnes nemlig noen tekster i GT (Ordspr 8,22-36) og senere jødiske skrifter (bl.a. Visdommens bok 7,22-30) som omtaler Guds visdom som det første han "bar fram", og som var med på å skape verden. Visdommen skildres også som en person som ble "synlig på jorden og den tok bolig blant menneskene" (Baruk 3,38). Disse tekstene beskriver et vesen hos Gud som passer svært godt til Jesus, Guds sønn. Derfor ble tanken tatt opp i viktige NT-tekster, særlig i Joh 1,1-14, Kol 1,15-20 og Hebr 1,2-3. I løpet av 200-tallet tok trosbekjennelsene i den østlige

Jesus som visdommen:

... født av Faderen før alle tider, (se Ordspr 8,22)

Gud av Gud, lys av lys... (se Joh 1,1 og 1,4)

... født, ikke skapt... (se Kol 1,15)

... Ved ham er alt blitt skapt... (se Joh 1,3; Kol 1,16, Hebr 1,2-3)

... ble han menneske av kjøtt og blod (se Joh 1,14)

Presiseringer om treenigheten:

Om Jesus:

... sann Gud av sann Gud...

... av samme vesen som Faderen...

Om Ånden:

... som er Herre og gjør levende,

som utgår fra Faderen og Sønnen,

tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen...

delen av kirken opp i seg formuleringer som betonte dette. Øverst i tekstboksen har jeg framhevet de nye formuleringene som får dette fram. Jeg vil ta opp noen av disse setningene når jeg tenner noen av lysene i globen.

For det *andre* ble denne bekjennelsen uformet som et middel for å *avgrense seg mot vranglære*. Det oppstod nemlig stridigheter mellom teologer om hvordan man skulle forstå forholdet mellom Gud Fader og Jesus mer presist: På hvilken måte kunne Jesus være Guds

sønn? Noen av formuleringene har derfor som formål å gå opp en grense mot ulike former for teologi som ikke tok treenigheten på alvor, se nederst i tekstboksen. Dette er ganske finurlige diskusjoner som neppe engasjerer mange i vår tid, og derfor vil jeg ikke utdype dem i dette heftet. De som er interessert i dem, kan lese boka til Skarsaune. Drivkraften var ikke å finne formuleringer som skulle brukes som våpen mot andre, men som skulle verne om mysteriet, slik at det ikke ble ødelagt av falske tankeganger.

Den Athanasianske bekjennelsen

Det er svært få som er klar over det, men Den norske kirke har tre bekjennelser fra Oldkirken som vi anser som forpliktende for oss. I tillegg til de jeg har nevnt, har vi en bekjennelse som overskriften antyder at ble utformet av biskop Athanasius i Alexandria på 300-tallet. Men den er nok ikke utformet før ca år 500, og vi vet ikke sikkert hvordan den ble til.

Dette er ingen bekjennelse som skal framsies i kor, men *et dokument som skal avgrense mot vranglære*. Vi finner mange presiseringer for hvordan vi skal tro rett om Guds treenighet (del 3-28) og hvordan vi skal tro rett om det at Jesus både er sann Gud og sant menneske (del 29-37). Siden ingen av disse problemstillingene er gjenstand for kirkelig debatt i dag, kan vi rolig la denne teksten hvile til de eventuelt måtte bli aktuelle stridstemaer igjen.

Utenatklæring og forståelse

Når Luther skrev sin Lille katekisme, anbefalte han at man går fram i tre trinn i opplæringen av både budene, trosbekjennelsen og Fadervåret, nemlig fra utenatklæring til enkel forklaring og videre til dypere innsikt.

Utenatklæring

Det gjelder å begynne opplæringen mens man er barn. Det viktigste er at man lærer trosbekjennelsen utenat slik at man kan framsi den høyt sammen med andre. Da er det en fordel å konsentrere seg om en versjon, slik at den sitter fastspikret i hukommelsen. Derfor har vi i trosopplæring og konfirmantundervisning konsentrert oss om den Apostoliske bekjennelsen. Den er kortest og får med seg det viktigste. Den som kan den utenat, trenger aldri være i tvil om hva som er hovedinnholdet i Bibelens budskap og den kristne tro.

Enkel forståelse

Når man kan trosbekjennelsen utenat, er tiden i følge Luther inne til å ta et skritt videre. Da kan man ta fram det han skriver i sin *Lille katekisme* i tur og orden. Når man har forstått den første artikkelen riktig, kan man ta for seg den *andre*, og til sist den tredje (se Luthers forord 14-16). På dette punktet har vi fått en god hjelp i den nye salmeboka, for der finner vi Luthers Lille katekisme både på bokmål (s1265-1276) og på nynorsk (s1277-1288).

Dypere forståelse

Luther fortsetter så i innledningen til den Lille katekismen: "For det tredje: Når du har lært dem denne lille katekisme, ta så for deg den store katekismen og gi dem en rikere og videre innsikt. Her må du framheve hvert enkelt bud, hver enkelt bønn, hvert enkelt stykke med dets mange forskjellige gjerninger, dets nytte, gagn, fare og skade, slik som du finner det i rikt

mål i de mange bøker som er skrevet om dette" (17).

Luthers Store katekisme er svært preget av det som var aktuelle utfordringer på hans tid, og dermed har mange funnet det nødvendig å erstatte den med utdypende forklaringer som passer bedre inn i den tiden de selv levde. I 1698 fullførte *Petter Dass* ei bok med katekismesanger på rim, og den var svært populær på hele 1700-tallet. I 1737 skrev biskop *Erik Pontoppidan* den berømte forklaringen "Sannhet til gudfryktighet" med hele 759 spørsmål og svar, og den ble brukt i hele Danmark og Norge i mer enn 150 år etterpå.

I dag har de fleste bøker om tro og etikk en mer tematisk inndeling, slik at katekismens tekster ikke blir så framtreddende. Dermed ser jeg et behov for noen små hefter som hver for seg løfter fram Trosbekjennelsen, Herrens

bønn og Budene, og setter lys på hvilke rikdommer disse tekstene kan åpne for. Slik kan vi i dag få hjelp til å begynne på det tredje nivået i forståelse, som Luther var opptatt av at voksne kristne måtte prioritere. Men disse heftene er så korte at det gjenstår mange interessante aspekter som vi med fordel kan sette oss bedre inn i. Det kan man gjøre ved for eksempel å fordype seg videre i en av de bøkene som det henvises til bak i litteraturlisten.

Invitasjonen

Nå er trosbekjennelsen presentert, og dermed står lysgloben klar til bruk. Mange har lært seg bekjennelsen utenat, og nå er det tid for å begynne å tenne de 24 lysene som står i ringen langs ekvator. Vi skal tenne dem i glede og takk. Seks lys skal tennes i takk for den helheten vi ser, mens 18 lys skal tennes for temaer som de 18 leddene i bekjennelsen åpner opp for.

Hvert enkelt av de avsnittene som følger, vil invitere til at vi i tankene (eller kanskje også helt konkret?) kan tenne et lys om gangen, kanskje nøye oss med et hver dag, slik at vi kan få tid til ettertanke. Det er ikke alle lysene vi kan tenne med like stor overbevisning.

Man kan med frimodighet kalle seg kristen selv om man sliter med å tenne lys for tro på for eksempel onde makter, jomfrufødsel, kroppslig oppstandelse eller dommedag. Det er likevel mange tente lys igjen. Dessuten står vi sammen med kristne i menigheten rundt globen. Sammen kan vi tenne alle lysene, og da får det våge seg om vi sliter med å kunne glede oss over noen av dem for egen del. Kirkens felles tro kan bære oss, og kanskje kan vi hjelpe hverandre til å glede oss over mer i troens skattkammer etter hvert.

C: Troslysene tennes

Seks lys for helheten

Før vi ser på hovedbudskapet i bekjennelsens 18 ledd enkeltvis, kan det være fint å framheve noen viktige tråder som binder dem sammen. Hvert enkelt av leddene inneholder et strålende budskap, men det gjør også de trekkene som forener dem til en helhet. La oss tenne fire lys i glede over noen av dem, og deretter to lys for større sammenhenger som bekjennelsen er en del av.

1. lys: Tro og sannhet

Hver av de tre artiklene starter med to enkle ord: "Jeg tror... Jeg tror... Jeg tror". Egentlig er det utrolig at det går an å si slike ord med overbevisning. Mange klarer ikke det. Vi lever i en verden som ofte er uoversiktlig og virker svært tilfeldig med alt som skjer av både godt og ondt.

Hverdagene flimrer forbi med alle slags inntrykk fra morgen til kveld. Kan det være noen sammenheng i det som skjer? Eller er vi henvist til å skape oss en så god sammenheng som mulig, slik at livet kan oppleves meningsfullt og godt for oss?

Som kristne sier vi for det første: "Jeg tror på Gud... *himmelens og jordens skaper*". Det sier vi midt i en kultur der de fleste tror at livet på jorden er blitt til gjennom en tilfeldig utvikling gjennom milliarder av år. Det begynte trolig med et "Big Bang". Tilfeldigheter førte så til at liv ble til i et slags urhav og utviklet seg til nye arter som etter hvert befolket hav, jord og himmel, og ble mer og mer avanserte. Som et foreløpig klimaks ble til sist mennesket til, og det utviklet mange egenskaper som gjorde det til noe unikt på kloden. Men alt er tilfeldigheter, og det er alltid de sterkeste arter og individer som overlever. Vi må derfor forsøke å høre til blant de sterkeste, og skape en mening i livet som gjør det godt å leve for oss. Hva med alle som ikke klarer det?

Den kristne sier derimot: "Jeg tror på Gud... *himmelens og jordens skaper*". Dette er ikke å være naiv og lukke øynene for vitenskapen. Det kan godt

hende at vitenskapen har rett i den utviklingsrekkefølgen de beskriver, og den stemmer godt med rekkefølgen i Bibelens første kapitler. Men vi er så overveldet av skaperverkets dimensjoner, både når vi lar oss beta av universets storhet, og av de utrolige smådelene som finnes i hver enkelt celle, at vi ikke kan annet enn å tenke: "Det må stå en designer bak, dette kan ikke ha blitt til av seg selv". Ingen har kunnet forklare hvordan den første celle med liv kunne bli til. Ingen har heller klart å bevise hvordan sprangene fra en art til en ny og sterkere art har kunnet skje. Vi spør oss selv: Er det tilfeldig eller står det en skaper bak? Ingen kan bevise et svar, men vi må alle velge å tro noe om det. Det er minst like gode grunner til å tro at det står en skaper bak utviklingen, som å tro at det ikke gjør det. Det store godet som følger med å kunne tro at Gud har ledet utviklingen, er at vi da også kan tro at det er en mening med livet på jorden, og at vi kan bli en del av den.

En kristen sier for det *andre*: "Jeg tror på Jesus Kristus... som stod opp fra de døde tredje dag". Det er mange kloke mennesker som har levd på jorden vår, og det er mange som har vært gode forbilder gjennom at de levde enestående, oppofrende og gode liv. Hvordan kan vi da peke ut en av dem og påstå at han er Guds sønn? Er det mer enn en tilfeldig ønskedrøm? Ja, for det er ingen andre det finnes troverdige bevitnelser på at har stått opp til liv igjen for aldri mer å dø, etter å ha vært død i tre dager. Det er en så enestående hendelse at den kaller på en spesiell forklaring. Vi kan studere de nøkterne fortellingene om dette, og finne ut at de virker troverdige. Det er faktisk minst like sannsynlig at de forteller om noe som virkelig har skjedd, som at noen har diktet opp en god historie. Lukas skriver: "Etter å ha lidd døden sto han levende fram for dem med mange klare bevis på at han levde" (Apg 1,3). Her brukes det juridiske uttrykket for det *ugjendrivelige bevis*! I så fall

må Jesus ha vært noe mer enn et vanlig menneske. Bibelen sier at han var Guds sønn, og dermed har vi fått pålitelig kunnskap direkte fra Guds verden, noe som kan gi oss visdom til å forstå livet på en bedre måte.

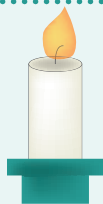
En kristnen sier for det *tredje*: "Jeg tror på Den hellige ånd, en *hellig allmenn kirke*". Vi tror at vi får leve i et fellesskap der gudskreftene virker på oss. Det er fint å tro at Gud har skapt verden. Det er også fint å tro at Jesus kom fra Guds himmel for å dø for oss og overvinne døden for oss. Men begge disse forhold gjelder noe som har skjedd for lenge siden. Derfor er det også fint å kunne merke at Åndens kraft kan gi oss noe i det livet vi lever her og nå. Vi kan få fine opplevelser sammen i gudstjenester og nære fellesskap. Vi kan erfare konkrete bønnesvar. Vi kan oppleve en indre styrke i motgangstider. Vi får del i en tolkning av livet som gjør det svært meningsfullt å leve. Tro omfatter mye mer enn tankeliv og meninger. Tro er også

hengivelse til Gud i alt som skjer i det virkelige livet.

En kristen kan altså tre ganger på rad si med stolt glede: "Jeg tror". Det er en tro som er mer enn vage ønsker og drømmer om noe vi bare kan håpe på. Den forholder seg til håndfast virkelighet: Det er et faktum at verden er en så finslippt mekanisme like ned i dens minste deler, at det sannsynligvis står en skaper bak. Det er en troverdig bevitnet hendelse at Jesus stod opp fra graven slik at han må være mer

enn et vanlig menneske. Det går an å oppleve så mye fint og godt i hverdagen, at vi kan styrkes i troen på at gudskreftene virker. Troen forholder seg til fakta og virkelighet. Derfor kan Luther i sin forklaring i den *Lille katekisme* begynne hver artikkel med å si "Jeg tror at... " og slutte hver av dem på følgende vis: "Det er både visst og sant". Tre ganger på rad åpner og slutter han altså slik: *Jeg tror... på noe som er sant!* Jeg forstår ikke hvorfor man i salmebokas utgave har sløffet denne triumferende avslutningen.

2. lys: Kjærlighetens felleskap

Et av de største tanke-problemene i trosbekjennelsen viser samtidig mot dens fineste budskap. Vi kristne tror på én Gud, og likevel deler vi trosbekjennelsen i tre deler. Det lyder så enkelt i den Apostoliske utgaven: "Jeg tror på Gud Fader, den allmektige...

Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne sønn, vår Herre... Jeg tror på Den hellige ånd..."

Vi setter flere ord på det i den *Nikenske* utgaven:

"Vi tror på én Gud, den allmektige Far..."

Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud.
født, ikke skapt, av samme vesen
som Faderen...

Vi tror på Den hellige ånd,
som er Herre og gjør levende,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
tilbes og æres sammen med
Faderen og Sønnen..."

Dette høres ut som en selvmotsigelse. Den bekjennelsen som starter med å poengtere at "vi tro på én Gud", fortsetter med å framstille ham som tre personer. Gud er en og samtidig tre av samme vesen som skal tilbes og æres sammen. De er ulike i sine relasjoner til hverandre: Den ene er Far, den andre er hans eneste fødte Sønn, og den tredje utgår fra dem begge. I alle andre henseender er de likeverdige.

Denne troen er blitt til som følge av at Bibelen taler på samme måte både om hva Gud Fader gjør, hva

Sønnen gjør og hva Ånden gjør; se A, B og C i tekstboksen på neste side.

Det finnes også flere tekster som viser en begynnende sidestilling av dem, se D i tekstboksen. Til sammen henvises det her til over 70 tekster i Bibelen. Det er så mange at de så å si har "tvunget" fram denne svært uvanlige gudstroen. Den som vil ta på alvor det som står i Bibelen, kan ikke komme unna å trekke en slik slutning.

Vi må ikke la oss overraske over at vi ikke helt kan forstå hvordan dette kan henge sammen. Vi er små mennesker som lever på en liten jordklode der vi er bundet av tidens og rommets kategorier. Vi skal prøve å forstå den store Gud som eksisterer utenfor både tid og rom. Det er helt naturlig at språket vårt og forestillingsevnen vår ikke strekker til slik at vi kan sette presise ord på hvordan Gud er. Derfor tenner vi dette troslyset for et mysterium som vi ikke helt kan forstå.

A: Gud Fader er Gud!

- Gud er skaper: 1 Mos 1-2; 2 Mos 20,11; Apg 4,24; Rom 4,17; Åp 4,11.
- Gud er evig: Åp 4,8; 1 Kor 2,7 (indirekte Ef 1,4).
- Gud er allmektig: Åp 4,8; Jes 46,10-11; 1 Tim 6,15-16.
- Gud er allvitende: Hebr 4,13; Apg 15,8 (kjenner menneskets hjerte).
- Gud kan og skal tilbes: 2 Mos 20,3-5; Matt 4,8-11; Rom 1,22-25.
- Gud er frelser: Jes 43,11.25; Luk 5,21; 1 Tim 1,1.

B: Jesus Kristus er Gud!

- Jesus Kristus er skaper: Joh 1,3.10; Kol 1,15-17; Hebr 1,2-3.8-12.
- Jesus Kristus er evig: Joh 1,2.15; 17,5; Hebr 7,3.
- Jesus Kristus er allmektig: Matt 28,18; Ef 1,20-21.
- Jesus Kristus er allvitende: Joh 2,24-25; 16,30; Luk 10,22
- Jesus Kristus kan og skal tilbes: Joh 14,14; Apg 7,59-60; Fil 2,10-11; 1 Kor 1,2;
- Jesus Kristus er frelser: Apg 4,11-12; Luk 5,20-26.

Flere steder i NT kalles Jesus for Gud:

Joh 1,1: Ordet var Gud

Joh 1,18: ...den enbårne, som er Gud...

Joh 5,18: ... han gjorde seg dermed lik Gud.

Joh 20,28: ...min Herre og min Gud!

Apg 20,28b: ... Guds menighet, som han (=Gud) vant ved sitt eget blod.

Rom 9,5: ...han som er Gud over alle ting.

Tit 2,13: ... vår store Gud og frelser Jesus Kristus...

Hebr 1,8-9: .. derfor Gud, har din Gud salvet deg...

2 Pet 1,1: ... vår Gud og frelser Jesu Kristi rettferdighet.

Jfr også Herre-navnet: Gudsnavnet i GT overføres på Jesus i NT: Fil 2,9-11.

C: Den Hellige Ånd er Gud!

- Ånden er skaper: I Mos 1,2; Job 33,4; Sal 104,30; Luk 1,35;
- Ånden er evig: Naturlig følge av at han er skaper (men se også Hebr 9,14).
- Ånden er allmektig: Naturlig følge av at han er skaper (se også Matt 12,28-29).
- Ånden er allvitende: I Kor 2,10; Joh 14,26.
- Ånden kan og skal tilbes: Intet direkte i NT
- Ånden er frelser: I Kor 6,11; 2 Tess 2,13.

Selv om bildet ikke er så klart her, så ser vi andre steder at det som sies om Gud, like gjerne kan sies om Den Hellige Ånd:

- Lyve for Gud - lyve for Ånden: Apg 5,3-4
- Kristne er Guds tempel og Åndens tempel: I Kor 3,16 og 6,19.
- Vi er født av Gud og født av Ånden: Joh 1,12-13 og 3,5-6
- Gud og Ånden taler gjennom profetene: 2 Pet 1,21 og 1 Pet 1,11.

NT omtaler Ånden som en bevisst og handlende aktiv person: Apg 8,29.39; I Kor 12,11.

D: Formler og tekster som sidestiller Faderen, Sønnen og Ånden:

Matt 28,19: ...døper dem til Faderens og Sønnens og Den hellige Ånds navn.

2 Kor 13,13: Herren Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet, og Den Hellige Ånds samfunn være med dere alle!

I Kor 12,4-6: Ånden er den samme... Herren er den samme... Gud er den samme.

Ef 4,4-6: Én Ånd... én Herre... én Gud.

(Jfr også Joh 14,17.20.23: Ånden være i dere...jeg er i dere... vi skal komme å bo hos ham.)

Treenighetslæren framhever to sider ved Gud som ofte betones i Bibelen. På den ene side er Gud helt annerledes enn oss, han er den *hellige* som vi små mennesker må bøye oss for i respekt (se Jes 6,3-5). Vi kan ikke forstå ham helt ut, men bare ane omrisset av en virkelighet som får det til å svimle for tanken. Derfor lyder det i starten av Herrens bønn: "La navnet ditt helliges" (Matt 6,9).

Samtidig gir denne troen en helt spesiell mening til det kjente utsagnet at "Gud er *kjærlighet*" (1 Joh 4,8.16). Dette får nå en mening som det ikke finnes make til i noen annen religion. Vi tror på en Gud som alltid har levd i et fellesskap med seg selv. I Johannesevangeliet sier Jesus i en bønn til Gud: "Du har elsket meg før verdens grunnvoll ble lagt" (17, 24; se også 3,35; 5,20; 10,17), og til disiplene sier han: "Verden må få vite at jeg elsker Far og at jeg gjør som Far har befalt meg" (Joh 14,31). Lenge før livet på jorden ble

til, var altså Gud til og levde i et fullkomment kjærlighetens fellesskap med seg selv.

Det er denne kjærligheten Gud ønsker å dra oss mennesker inn i, noe som kommer fram i mangfoldige tekster, kanskje aller finest i det første brevet som Johannes skrev: "Dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da skylder også vi å elske hverandre. Ingen har noen gang sett Gud. Men dersom vi elsker hverandre, blir Gud i oss, og hans kjærlighet er fullendt i oss" (1 Joh 4,10-12).

Om Gud Fader heter det: "For så høyt elsket Gud verden, at han gav sin sønn... (Joh 3,16). Om Jesus heter det: "Guds sønn som elsket meg og gav seg selv for meg" (Gal 2,20). Om Ånden heter det: "Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred..." (Gal 5,22).

La oss derfor akseptere at vi er mennesker som er altfor små til å forstå Guds vesen til bunns. Likevel kan vi tenne dette troslyset med stor glede, fordi troen på Guds treenige samliv fra evighet til evighet gir betydningen av kjærlighet og fellesskap en helt ny dimensjon, særlig når vi tenker på at det er

dette fellesskapet Gud ønsker at vi skal få del i!

Noen har sagt det slik: Faderen har to hender, Sønnen og Den hellige ånd. Faderen strekker sine hender ned til jorden for å gripe tak i oss og løfte oss opp til seg, og ta oss inn i sin faderfavn.

3. lys: Den store fortellingen

Hver gang vi framsier trosbekjennelsen, setter vi ord på at vi er del av en stor fortelling. Vi kan gjerne kalle den *Dramaet om skaperverkets befrielse*. Det er ikke så uvanlig å si at dette er et drama med seks akter: Skapelsen, Syndefallet, Israelhistorien i GT, Jesushistorien i NT, Kirkehistorien og det Evige Liv.

Vi begynner med *Skapelsen*, det som står fortalt i Bibelens

to første kapitler. Dette setter vi ord på i en setning, at Gud er "himmelens og jordens skaper". Vi slutter med å omtale det *Evige Livet*, det som står fortalt i Bibelens siste to kapitler. Denne avslutningen setter vi ord på med tre setninger: Om legemets oppstandelse, om dommen over levende og døde, og det evige livet. Dermed setter vi ord på både hvordan denne fortellingen begynte og hvordan den skal

ende. Kristne slipper altså å leve med et syklisk historiesyn, slik mange religioner forfekter: Alt i tilværelsen gjentar seg i en evig årsrytme, uten at man kommer noe videre. Vi slipper også å leve med den usikkerheten utviklingslæren legger opp til: Utviklingen kommer sikkert til å gå videre, men man aner ikke i hvilken retning.

Vi framsier ikke egne utsagn om *Syndefallet* eller *Israelshistorien*, men vi har stikkord som viser at disse aktene forutsettes. Når vi i tredje artikkel sier at vi får "syndenes forlatelse", forutsetter det at synd er blitt menneskets største problem, slik at vi framfor alt trenger å frelses fra syndens skyld. I andre artikkel får Jesus tilnavnet "Kristus", noe som er en fast tittel for Messias, den salvede frelserkongen som jødene ventet på. Dermed forutsettes det at Jesus kom for å oppfylle de profetiene som ble gitt til Israelsfolket mange ganger gjennom deres lange historie.

I den Nikenske bekjennelsen sies dette tydeligere: Ånden "har talt gjennom profetene".

Det er som om bekjennelsen vil skynde seg mot det som er det aller viktigste: *Jesushistorien*. Det var den som snudde hele fortellingen, og gav grunnlaget for at den store seieren kan vinnes. Derfor er denne delen av bekjennelsen svært utførlig. Nå er det ikke nok med små antydninger eller en overskrift, men nå deles akten opp i hele ni ulike scener. Det er påfallende hvordan tempoet på den måten settes ned, slik at vi får tid til å dvele ved enkelthendelser i tur og orden. Her møter vi til og med vanlige mennesker som nevnes ved navn: Maria og Pontius Pilatus. Vi ser at selve strukturen framhever *Jesushistorien* som verdens viktigste fortelling, og at den angår mennesker av kjøtt og blod.

Den tredje artikkelen har tre setninger om det som er viktigst i *kirkehistoriens tid*. Nå har vi

en hellig, allmenn kirke, kristne kan samles der, og den viktigste gaven de kan få, er syndenes forlatelse. Det er denne akten vi lever i. Vi setter ord på den viktigste oppgaven vår og de største gavene vi får: Siden kirken er allmenn, angår den alle jordens folkeslag, og ordbruken blir indirekte et kall til oss om å bidra til at budskapet når ut. De tre store gavene vi kan innby andre til å få del i, nevnes så i tur og orden: Fellesskap i kirken, syndenes forlatelse og et stort håp om evig liv.

Når vi tenner dette tredje troslyset i globen, kan vi gjøre det med dobbel takk: Vi kan tenne lyset i takk fordi Jesus har vunnet den avgjørende seieren slik at vi både kan leve av de gavene han gir oss her og ha et stort håp for livet etter døden. Vi kan få tro at historien går mot et mål. Vi kan også tenne lyset i takk for at vi er betrodd å være medarbeidere i Kirkehistoriens akt. Livet vårt får dyp mening når vi kan tro at vi, sammen med alle medkristne, har et stort oppdrag i verden.

4. lys: Tre virkeligheter

Trosbekjennelsen setter ord på tre ulike virkeligheter som vi kan få leve i med hele oss: Den evige verden, den skapte verden og kirkelivets verden.

Det begynner og slutter med den *Evige virkeligheten*, den som

vi ikke kan se med øynene våre siden den er utenfor tid og rom. Før tiden ble til, var den treene Gud til og levde i kjærlighetens fullkomne fellesskap med seg selv. Som vi så under det andre lyset, er det særlig den Nikenske bekjennelsen som

setter mange ord på dette i starten. I slutten setter vi ord på at historiens mål er at vi mennesker også skal få del i denne virkeligheten, siden vi skal oppstå med kropp som skal få del i det evige livet. Denne virkeligheten består også parallelt med livet nå, siden vi bekjenner at Jesus "sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd". Vi kan ikke se det, men vi kan tro det, fordi vi i glimt erfarer at han kan gi oss både kraft og hjelp til å leve.

I første artikkel setter vi ord på at Gud har skapt den *Ytre verden* som vi lever i. Skaperverket er en god gave som han har gitt oss. I Bibelen er fortellingen om skapelsen delt opp i sju skaperdøgn. Vi må nok tolke ordet "dag" som symbol på et langt tidsrom, og ikke som uttrykk for 24 timer. Det er påfallende at nesten alle disse tidsrommene har lik avslutning: "Gud så at det var godt" (1 Mos 1,10.12.18.21.25) og siste gang lyder det: "Gud så på alt

han hadde gjort, og se, det var svært godt" (v31). Vi lever altså i en verden som er god, slik at vi ikke har noen grunn til å forakte livet her. Tvert i mot sier Luther i sin forklaring til denne delen av trosbekjennelsen i sin *Lille katekisme*: "Jeg tror at Gud har skapt meg og alle andre skapninger. Han har gitt meg kropp og sjel, fornuft og alle sanser, og holder dette ved lag. Han gir meg klær og sko, mat og drikke, hus og hjem, ektefelle og barn, jord og buskap, og alt jeg trenger fra dag til dag... For alt dette skylder jeg å takke og love ham, tjene og lyde ham". Det vanlige hverdagslivet har stor verdi. Vi tror på en Gud som ønsker å legge til rette for at vi kan utfolde oss der.

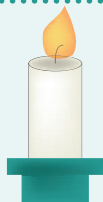
I tredje trosartikkel setter vi så ord på den tredje typen virkelighet som vi får lov til å leve i: *Kirkens liv* i verden. Luther sier det slik i forklaringen i sin *Lille katekisme*: "Den hellige ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver,

helliggjort meg og holdt meg fast i den sanne tro. På samme måte kaller, samler, opplyser og helliggjør han hele den kristne kirke på jorden, og bevarer den hos Jesus Kristus i den ene sanne tro. I denne kristne kirke tilgir han daglig alle synder hos meg og hos alle som tror". Livet i verden har altså mer å by på enn det vi kan oppleve med kroppene våre i skaperverket. Det finnes også en kirke i verden. Livet i denne kirken kan gi oss gode forsmaker på det fullkomne fellesskapet som

venter i det evige livet. Vi kan nyte mange gudsgaver allerede nå, og tilgivelsen holdes fram som den fremste av dem.

Mange mennesker tar til takke med å leve livet i skaperverkets ytre verden. De må nøye seg med den lykke de kan oppnå der, og det er mange som med god grunn synes de får oppleve for lite av den. Vi kristne kan i tillegg få del i mange goder i kirkens virkelighet, og dessuten ha håp om en gang å få leve i den evige virkelighet utenfor tid og rom.

5. lys: Forsakelsen: En fjerde virkelighet

Bibelen betoner at det også finnes en fjerde virkelighet som mennesker kan leve i, men som det gjelder å bli befridd fra. Derfor er det slik at når vi bekjenner troen i forbindelse med dåpen, begynner vi alltid med forsakelsen: "Jeg forsaker

Djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen". Den som vil ha del i kirkens og det evige livs virkeligheter, må altså vende ryggen til den Ondes virkelighet. Her er det tale om et enten eller.

Selv om det kan virke fremmed på oss, har for eksempel Paulus en beskrivelse av virkeligheten som tar høyde for dette. Han skriver ganske sterke ord til mennesker som er blitt med i kirkens liv som kristne, se tekstboksen. De var å anse som døde i forhold til

Gud, fordi de levde et liv preget av synd, noe de ble lokket til fra tre kanter: Fra lyster i sitt eget indre, fra de andres eksempel og fra herskeren i himmelrommet. Dermed kjemper vi en kamp også mot mørkets makter i verden.

Efeserne 2,1-5:

”Dere var en gang døde på grunn av misgjerningene og syndene deres. Dere levde i dem på den nåværende verdens vis og lot dere lede av herskeren i himmelrommet, den ånd som nå er virksom i de ulydige. Ja, vi levde alle en gang som de. Vi fulgte lystene i vårt eget kjøtt og blod og lot oss lede av det og av våre egne tanker. Vi var av naturen vredens barn, vi som de andre. Men Gud er rik på barmhjertighet. Fordi han elsket oss med så stor en kjærlighet, gjorde han oss levende med Kristus”
Senere i brevet setter Paulus det på spissen:

Efeserne 6,12-13:

”Vår kamp er ikke mot kjøtt og blod, men mot makter og åndskrefter, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet. Ta derfor på Guds fulle rustning”.

Den danske presten Kaj Munk:

”Du tror det vel, mitt hjerte, du tror at Gud er stor.
Men stor er og hans fjende. Så tidt du det erfor.
Velan, så får du fekte og tro tross fall og brudd
At stor er vel Guds fjende, men større er dog Gud.

Det er på tilsvarende vis her som med gudsrikekreftene i kirkens liv: Vi kan ikke se ondskapens makter med øynene, men vi ser altfor mye av hva de klarer å stille i stand av lidelser både i nære relasjoner og nasjoner i mellom. Vi merker at vi stadig settes på valg om vi skal reagere på en positiv eller negativ måte på det som skjer oss. Ingen av oss klarer å leve ut kjærligheten hele tiden. Men vi kan velge hva og hvem vi i hovedsak vil hengi oss til. Vi kan velge hva som skal være hovedmønsteret i livet vårt.

For at vi skal kunne velge klokt, er det viktig å bli oppmerksom på hva alternativene dypest sett handler om. Det er her forsakelsen kommer oss til hjelp som en øyeåpner. Dermed kan vi bli bevisstgjort på hva og hvem vi må ta avstand fra. Hver enkelt av oss må være årvåkne for de impulsene vi får fra både omgivelsene og egne lyster, slik at vi ikke fristes til å fanges i den Ondes garn. Kan vi tenne lys for dette? Det gjør vi i så fall fordi vi ønsker å fordrive mørket!

6. lys: Bekjennelse for dåpslivet

Jeg vil også tenne et lys for den store gaven det er at trosbekjennelsen helt fra første stund har vært knyttet til *dåpen*. Det er dåpen som gir oss rett til å ha del i Guds virkelighet, og bekjennelsen setter ord på de

gavene vi da får del i. I den gamle kirken ble de fleste døpt som voksne, og slik er det fremdeles på mange misjonsfelt og i mange frikirker. Da ble bekjennelsen også brukt i den kateketiske opplæringen som ledet fram

til dåpen. I dagens norske folkekirke, derimot, blir de fleste døpt som spedbarn. Da framsies trosbekjennelsen ved dåpen uten at barna forstår det, men de får opplæring i hva den innebærer etter hvert som de vokser til. Det er fint å tenke på at gaven kom aller først, opplæringen etterpå. Trosbekjennelsen, som setter ord på Guds gaver, ble framsagt i kor av voksenstemmer rundt meg. Mitt eget tilsva kunne komme litt etter hvert. Trosbekjennelsen setter ord på et rom i virkeligheten som man kan vokse inn i helt fra livets begynnelse av!

I katekismen hører trosbekjennelsen sammen med *Herrens bønn* og *Budene*. Alle disse tekstene sier noe avgjørende viktig om det å leve som kristen. De tre første heftene i denne serien om kristen dybdevekst skal ta dem for seg i den rekkefølgen de møtte meg i livet, og jeg antar at noe tilsvarende gjelder de fleste som leser dem:

Ved *dåpen* fikk jeg del i Guds gaver; jeg ble en del av kirken som er Guds store familie på jorden. Selv om jeg ikke forstod noe av det, satte *trosbekjennelsen* den gangen ordet på de viktigste gavene som ble mine. Derfor er heftet om trosbekjennelsen det første i denne serien.

Det første tilsvaret som jeg ble oppdratt til å gi Gud, var å bli med i *kveldsbønnen*. Jeg var ikke gamle karen før jeg sang med hver eneste kveld: "Kjære Gud jeg har det godt, takk for alt som jeg har fått..." Jeg lærte å takke Gud gjennom det å be. Derfor er heftet om bønne det andre heftet i denne serien, for gjennom *Herrens bønn* får vi hjelp til ikke bare å tro at Gud er god, men også be om kraft fra ham til å leve det kristne livet.

Da jeg hadde levd noen år, ble det klarere og klarere for meg at *jeg hadde ansvar* for at forholdet til de som var rundt meg, kunne være så godt som mulig. Jeg lærte meg empati, jeg

lærte meg å ta hensyn til andres behov, og jeg lærte at når jeg ikke klarte det på en god måte, kunne jeg få tilgivelse. Nå ble *Budene* viktige, for de satte ord på hva kjærlighet er i ulike situasjoner. Derfor kommer heftet om *Budene* som det tredje i denne serien.

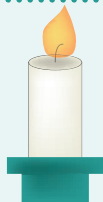
Kristenlivet begynte altså med at jeg fikk del i Guds gaver lenge

før jeg selv kunne være i stand til å fortjene å få dem. De ble gitt meg i ren nåde. Derfor er det så fint at trosbekjennelsen helt fra starten av var knyttet til dåpen, som er den liturgiske handlingen som gir meg del i alt dette som en Guds gave. Da blir det så klart at trosbekjennelsen setter ord på det som er fundamentet under alt annet i livet.

Fire lys for den første trosartikkelen

Den første trosartikkelen handler om det vi forbinder spesielt med Gud Fader, nemlig at han er himmelens og jordens skaper. Denne artikkelen er ikke lang, og derfor skal vi nøye oss med å tenne fire lys i takk for det som vi her får lov til å bekjenne. Fire lys høres ikke mye ut, men hver for seg representerer de dype fundamenter for livet i skapelsens ytre verden.

7. lys: Gud har skapt verden

Vi får lov til å bekjenne at vi tror på "*himmelens og jordens skaper*". Bekjennelsen nevner to eksempler fra hver sin ytterlighet, og meningen er selvsagt å si at Gud har skapt alt som finnes. Den Nikenske bekjennelsen slår det fast med et ekstra dobbeltuttrykk, for her bekjenner vi at Gud "har skapt himmel og jord, alt synlig og usynlig". Da skulle det ikke være mye igjen som ikke den treene Gud har skapt!

Dermed kan vi kristne glede oss over at vi slipper å være *panteister*. Vi tror at det er stor forskjell på Gud og det han har skapt. Det er ikke slik at verden egentlig er en måte som det guddommelige trer fram for oss på. Det er ikke slik at naturen egentlig rommer Guds vesen overalt, både i fine trær, flotte dyr, korn, veps, kroppsceller, biler, pengesedler eller hva som helst. En slik måte å tenke på har den store

fordelen at vi får stor respekt for alt som finnes, fordi alt er fylt av og gjennomstrømmet av guddommelig kraft. Men ulempene er mange: Man kan få så stor respekt for dyr at man ikke en gang våger seg til å ta livet av syke kyr. Man kan få så stor respekt for jordskorpen at man ikke våger å skjære i den med plog. Man kan heller ikke be til en Gud som er utenfor verden, men må i stedet søke etter de guddommelige kreftene dypt inne i oss selv eller overalt rundt oss. Det mest problematiske er at vi ikke kan ta et skikkelig oppgjør med det onde i verden. Alt som finnes er jo guddommelig, og da må vel også sykdom, jordskjelv, tsunamier og onde drifter i oss også være det? Når guddommen fyller alt, kan han ikke gjøre mer. Om forholdene er aldri så urettferdige, om fellesskapene er aldri så vonde, så kan ikke Gud gjøre mer

enn å fylle verden slik han gjør. Så får vi venne oss til den verden som er, og søke etter guddomsgnisten så godt vi kan.

Som kristne får vi tro at skaperverket er noe annet enn Gud selv. Dermed står det på egne bein, og vi kan leve i verden befridd fra all slags unaturlige hemninger. Faren er at vi da får så liten respekt for naturen at vi fristes til å utnytte den på en måte som den ikke tåler. Men vi kalles til å utfolde oss i den ytre verden på en ansvarlig måte. Vi kan kjempe mot urett og lidelse på en helt annen måte enn panteister kan, for vi kan skille mellom goder i skapelsens virkelighet og onde impulser fra djevelens virkelighet. Dermed er vi stilt fri til både å kunne glede oss over alle skapelsens goder, og til å forvalte det ytre livet på en ansvarlig måte.

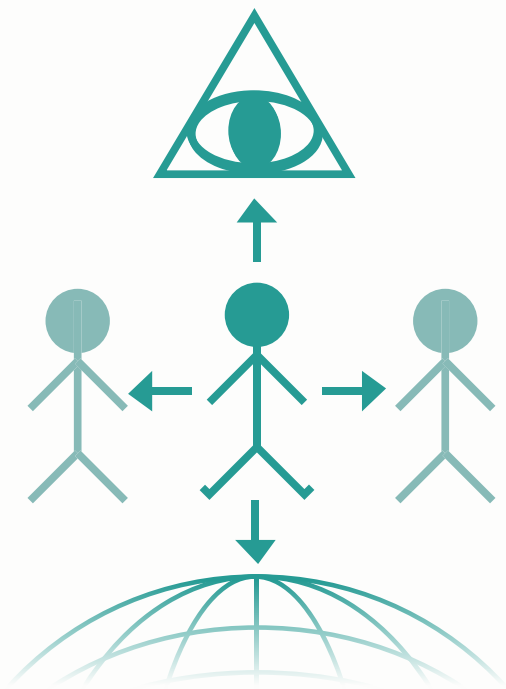
8. lys: Gud har skapt mennesket i sitt bilde

Mennesket er en av de utallige artene som befolker jorden. Likevel framhever Bibelen at menneskearten er helt spesiell, for mennesket ble skapt sist, liksom kronen på verket. Mennesket ble skapt med store fortrinn: "Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem. Gud velsignet dem og sa til dem: "Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere! Dere skal råde over fiskene i havet og over fuglene under himmelen og over alle dyr som det kryr av på jorden" (1 Mos 1,27-28). Med disse ordene ble menneskearten satt inn i tre viktige relasjoner, slik som vist på tegningen neste side.

For det *første* fikk mennesket et helt spesielt *forhold til Gud*,

som er tegnet som en trekant med øye øverst. Vi vet ikke hva det konkret betyr å være *skapt i Guds bilde*, men på en eller annen måte innebærer det at vi har del i noen av Hans viktigste egenskaper. Kan det gå på evnen til å være kreative og skape? Kan det gå på evnen til å vise kjærlighet? Det er nærliggende å framheve den evnen vi har til å reflektere og kommunisere, som er helt unik for oss. Den gjør at vi kan forholde oss til hverandre på en dypere måte enn andre arter er i stand til. Den gjør det også mulig for oss å ha kontakt med Gud på en helt særegen måte. Uansett hva det måtte innebære, så understrekes det at vi mennesker har fått noe fra Gud som gjør oss i stand til å forholde oss til ham på en unik måte. Pilen oppover på

tegningen framhever derfor at vi har som oppgave å *tro på Ham*, noe som viser seg klarest ved at vi åpner oss for Ham i bønn.

For det *andre* ble mennesket plassert inn i et *fellesskap med hverandre*. Den mest intime formen for fellesskap er ekteskapet mellom mann og kvinne, og her er det som framheves. Men vi har mange typer viktige fellesskap, slik at også ugifte har nære relasjoner til andre på mange måter. Pilene til

hver side framhever det. Andre tekster i Bibelen understreker at her ble hovedoppgaven at vi skal *elske hverandre*. Vi kan ikke leve godt uten at vi har grunnleggende gode relasjoner til andre. Ingen av oss er skapt til å klare oss alene.

Det er viktig å understreke at dette gjelder alle mennesker uansett funksjonsevne. Vi har alle det samme *menneskeverdet* i kraft av at vi tilhører menneskearten, ikke i kraft av

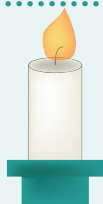
hvor mye nytte vi kan gjøre for oss. Her kan det bli stor forskjell i forhold til de som tror på at utviklingen har skjedd gjennom en tilfeldig prosess. Da var det slik at bare de sterkeste og beste overlevde. Dermed legges det til rette for å kunne sortere mennesker etter nytteverdi og vellykkethet. Men når vi tror at Gud har skapt mennesket og gitt det en stor verdi som egen art i skaperverket, stilles alle likt, og vi påbys å elske hverandre.

For det *tredje* ble mennesket gitt som oppdrag å *råde over verdens øvrige liv*, se pilen nedover. Vi ble Guds forvaltere i verden. Vi fikk ikke rett til å

forsyne oss av jordens rikdom på en slik måte at vi ødelegger den. Vi fikk som oppgave å ta vare på den med klokskap, slik at alt liv kan utfolde seg på en måte som er godt for det. Vi fikk en god jord til låns, og det forventes at vi kan levere den tilbake til Skaperen i like god stand som vi fikk den.

Midt i all jordens storslåtne mangfold, står altså vi mennesker fram som noe helt spesielt. Denne kjensgjerningen fortjener også et eget lys i globen, i takk både for det store privilegiet som vi har fått, og for de viktige oppgavene som dermed er betrodd oss.

9. lys: Gud har skapt meg med sinn og sanser

Når Luther i sin *Lille katekisme* skal forklare hva denne artikkelen betyr, begynner han slik: "Jeg tror at Gud har skapt

meg og alle andre skapninger. Han har gitt meg kropp og sjel, fornuft og alle sanser..." Dermed setter han ord på et

stort gode som de som mener at verden er blitt til ved en langvarig og tilfeldig utvikling, ikke kan ha del i: Du og jeg får lov til å tro at vi er villet av Gud slik som vi er! Vi kan få tro at det ikke bare gjelder mennesket som art, men også meg som enkeltperson.

Vi skal slippe å tro det som mange typer religioner i oldtiden forkynte, at menneskets sjel egentlig ikke hører til i denne verden, den var falt ut av sin himmelske virkelighet, og fanget i kroppen som et fengsel. Livets mål var å bli klar over dette misforholdet, slik at man ved å leve på en måte som undertrykte kroppslige behov, kunne gjøre sjelen fortjent til å bli forløst tilbake til sitt guddommelige opphav, som var ren ånd. Livet i den ytre verden var altså som et fengsel, som en ond skjebne som man skulle frigjøres fra.

I en av Bibelens salmer finner vi denne bønnen til Gud: "Du har

vevd meg i mors liv. Jeg takker deg for at jeg er så underfullt laget" (Sal 139,13-14). Job sier i en bønn til Gud: "Du kledde meg med hud og kjøtt, med knokler og sener vevde du meg" (Job 10,11). Luther nevner fire forhold vi har fått: *Kroppen* og *alle sansene* gjør at vi kan oppleve både livets medgang og motgang på en sterk måte. *Sjelen* og *fornuften* gjør oss i stand til å reflektere over det vi opplever, til å planlegge livet på en god og ansvarlig måte, og til å søke etter opplevelser både innen kunst, litteratur og åndelig liv. Det er ikke alle som har fått like mye på disse feltene, og da er det vanskelig å takke Gud for at man er slik man er. Men uansett kan vi få lov til å tro at vi er Guds skaperverk, og at han kan bruke oss uansett hvilke skavanker vi måtte ha.

Vi er skapt ulike. Vi har ulike evner og anlegg. Hver for oss skal vi verdsette de egenskapene som vi har fått, og få lov til å

utfolde dem på en så god måte som mulig. Det hefter ikke noe mindreverdig ved å kose seg på turer i fjellet, sykle langs veiene, stå på ski, kose seg sammen med venner på restaurant, nyte et orkester i en konsertsal, eller slappe av med god underholdning eller sportssendinger på TV. Det er fint å ha en hobby eller to. Det er dypt meningsfullt å ta til seg kunnskap om livet fra

romaner, biografier eller ulike faglitteratur som for eksempel filosofi og psykologi. Det er også viktig å engasjere seg til beste for andre gjennom borettslag, lokalpolitikk eller innsats i frivillige organisasjoner. Kort sagt: Det vanlige livet i den ytre verden har sin verdi for oss, og Gud har skapt meg med den typen egenskaper som gjør at jeg kan bety noe spesielt for andre.

10. lys: Gud holder meg og verden oppe.

Den nynorske oversettelsen av denne artikkelen sier at Gud er den som "skapte himmel og jord". Det gir inntrykk av at Gud er ferdig med skapelsen. Bokmålsversjonen er bedre, for den sier at Gud er "himmelens og jorden skaper". Dermed åpnes det for at Gud fortsetter sin skapergjerning. Når Luther forklarer meningen med den første artikkelen i sin

Lille katekisme, utnytter han denne muligheten ved å si at Gud "... holder dette ved lag. Han gir meg ... alt jeg trenger fra dag til dag. Han verner meg mot alle farer og vokter meg mot alt ondt. Alt dette gjør han av bare faderlig godhet og guddommelig barmhjertighet uten at jeg har fortjent det eller er verdig til det."

Dette kan Luther si med bakgrunn i måten trosartikkelen starter på: "*Jeg tror på Gud Fader, den allmektige.*" Gud er på den ene siden den allmektige som har makt til å gjennomføre det han vil. Samtidig er han som en god far for oss, som alltid har vårt beste for øye. Vi kan altså leve livet vårt i stor trygghet, fordi vi hører til hos en Gud som både har et hjerte som banker for oss og makt til å støtte oss slik han finner det best.

På dette punktet har vi et stort *tankeproblem*, siden det skjer altfor mye vondt i verden. Da kan vel ikke Gud være både kjærlig og allmektig? Hvis han har all makt, så bruker han den tydeligvis ikke til å bekjempe all ondskap, og da kan han vel ikke være fullt ut kjærlighet? Hvis han er bare kjærlighet, så viser vel realitetene at han ikke har den makten han trenger til å bekjempe ondskaper? Dette problemet har mange kjempet med uten å finne det endelige svaret.

Men som Job i GT kan vi nøye oss med å finne et svar som vi kan leve med, nemlig i en tro på at Gud kjemper mot ondskaper og at han er med oss alle dager. Så får vi heller vente til den siste dag med å få den endelige forklaringen på hvorfor livskampen var både uforutsigbar og kunne virke urettferdig.

Noen har også et annet problem, fordi *farsbildet* er blitt ødelagt. Noen har hatt en altfor fjern far, som til tider kunne være snill og ettergivende, men som egentlig ikke interesserte seg for dem. Andre har tatt en altfor streng far, som tvang sine meninger og krav på dem på diktatorisk vis, og kanskje også begikk overgrep. Atter andre har hatt en altfor kritisk far, som stadig minnet dem på de feilene de gjorde og stadig maste på dem. Vi inviteres til å se for oss en *idealfar*, som elsker oss med ekte interesse, slik at han på en fin måte både kan veilede og advare

oss. Gud er selvsagt verken mannlig eller kvinnelig, han er hevet over kjønnsforskjeller. Derfor kan vi også se for oss Gud som en *idealmor*, med alle de omsorgskvalitetene vi forbinder med det.

På samme måte som djevelen har mange tjenere i ondskapens virkelighet, kan vi kristne få tro at Gud har mange gode *engler* i sin tjeneste. Vi leser flere ganger at engler kommer til mennesker med budskap fra Gud (Luk 1,11; 2,9), og at engler hjelper de første kristne (Apg 5,19; 8,26; 12,7). Jesus sier til og med at hans små "har sine engler i himmelen som alltid ser min himmelske Fars ansikt" (Matt 18,10. Vi vet lite om hva dette innebærer helt konkret, og vi skal ikke spekulere i det, men nøye oss med den

tryggheten det gir å kunne tro at himmelske vesener kan komme oss til hjelp.

Vi får altså tro på en Gud som holder både vårt eget og hele verdens liv oppe. I en av Bibelens salmer står det: "Du lar gresset spire fram for feet og vekster til nytte for mennesket. Du lar brødet komme fra jorden... Alle venter på deg at du skal gi dem mat i rett tid. Du gir, og de sanker; du åpner hånden, og de blir mett med det gode" (Sal 104, 14 og 27-28). Gud nøyde seg ikke med å skape verden en gang for lenge siden, og så overlate den til sin egen utvikling. Gud fortsetter å "skape", ved stadig å fornye verden, handle gjennom de lovmessigheter som han la ned i skaperverket, og føre alt fram mot et stort mål.

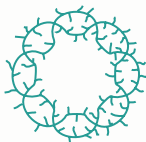
Ni lys for den andre trosartikkelen

Den andre trosartikkelen setter ord på det vi forbinder spesielt med Guds sønn, nemlig at han frelste oss. Her er det mange ledd å tenne lys for, men før vi gjør det, skal vi tenne to lys for to motgående linjer som danner hovedstrukturen i alt som sies.

I 1. lys: Fra herlighet til lidelse og død

Det er påfallende hvilke episoder fra Jesu liv som er nevnt i denne trosartikkelen. Vi setter ord på en fortelling om fornedrelse som går trinnvis nedover fra vondt til verre. Det som nevnes er akkurat de punktene som vakte forakt i samtiden. Det kunne være mange meninger om gudene blant folk, men en ting var de fleste enige om: Gud kunne ikke lide, han var h ø y t hevet

over slikt, og han kunne under ingen omstendighet dø. Men her fortelles det en helt annen historie om en person som sies å være sann Gud.

Det *første trinnet* i fornedrelsen bestod i at *Guds sønn ble født som et ekte menneske*. Det er i seg selv en ufattelig tanke, at han som hadde det så godt på alle måter i den himmelske virkeligheten, skulle ofre alt dette for å leve det strevsomme livet som vanlige mennesker lever. Som om ikke det var nok: Trosbekjennelsen påstår at han ikke ble unnfanget på vanlig vis, men ved et Åndens under. Denne historien kunne ikke vekke annet enn foraktelige kommentarer hos folk flest. Hvis kristne må innrømme at Josef ikke var hans ekte far, så må man ikke prøve å bortforklare det, men heller vedstå seg at han ble unnfanget gjennom et troløst sidesprang av Maria. Dermed vakte Jesushistorien forakt helt fra starten av.

De *neste trinnene* i fornedrelsen bestod i at *Jesus led og døde* under Pontius Pilatus. Det som alle guder er høyt hevet over, skjedde med Jesus. Som om ikke det var nok: Han døde på den kanskje mest foraktelige måten man den gang kunne tenke seg. For antikke mennesker var korsdøden et maksimum av tortur, skjensel og vanære. Man hang naken på korset, til spott og spe for alle, og heiste seg opp hver gang man skulle puste, sank sammen igjen fordi beina var ødelagt, men heiste seg så opp igjen så lenge kreftene holdt. Behovet for å puste gjorde at man forlenget sin egen tortur, kanskje mer enn to døgn dersom man var sterk. Romerne regnet denne straffen som så barbarisk at de aldri dømte noen romerske borgere til den, bare slaver og politiske opprørere. Derfor vakte det avsky å høre fra kristne at selveste Guds sønn døde på den måten.

Det siste trinnet i fornedrelsen bestod i at Jesus ble *gravlagt og før ned til dødsriket*. Da må vel fortellingen sies å ende på en måte som fratar Jesus all rett til å kalle seg Guds sønn? Det er umulig for tanken å tenke seg at en ekte Gud skal kunne ende sine dager på samme vis som et vanlig menneske: En død kropp legges i en grav for å gå til grunne der, mens sjelen finner sitt opphold i *Sheol*, jødernes navn på dødsriket. Der tenkte man seg at de levde i en grå og trist skyggetilværelse uten glede, kanskje at de sov en evig søvn. Man var avskåret fra kontakt med Gud. Dypere ned kan man neppe komme.

Når jeg tenner et lys for denne foraktelige fortellingen, er det

fordi jeg tror på de viktige tilleggene den får i den Nikenske bekjennelsen. Der lyder det som en overskrift før historien starter: "For oss mennesker og til vår frelse steg han ned fra himmelen..." Derne st sier vi ikke bare at han ble korsfestet, men vi sier: "... korsfestet *for oss*". Dermed viser denne fornedrelsen hvor uendelig stor Guds kjærlighet er mot oss. Vi tror ikke på en Gud som sitter behagelig tilbakelent i en herlig tilværelse langt borte fra menneskers lidelse og kamp. Vi tror på en Gud som kjemper vår sak så helhjertet at han var villig til å gjennomgå den ytterste fornedrelse for å frelse oss. Hvis ikke det er verdt et brennende takkelys i globen, så vet ikke jeg.

12. lys: Gjennom lidelse til herlighet

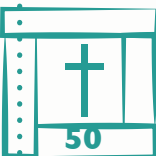

Mens den første delen av trosartikkelen beskriver en trinnvis vei mot dypere og dypere fornedrelse, forandrer fortellingen radikalt retning når bunnpunktet er nådd. Derfra får vi en fortelling om trinnvis opphøyelse mot stadig større makt og herlighet. Jesu liv endte ikke i graven, for da ville jødene ledere og antikkens kritikere fått rett: Han kunne ikke være Guds sønn. Alt forandret seg fra og med oppholdet i dødsriket.

Det første trinnet i opphøyelsen er selvsagt Jesu *oppstandelse*, der han viste seg som seierherre over dødens makt. Det neste trinnet kan vi kalle *intronisasjonen*, der Jesus inntok

maktposisjonen ved Guds høyre hånd, slik at han kunne bli verdenshersker. Det siste trinnet kommer når han til sist skal opptre som *verdensdommeren*, for på

en rettferdig måte å avslutte historiens gang og opprette det evige gudsriket.

Det er to grunner til at vi kan tenne et gledeslys i globen for denne delen av Jesusfortellingen. Den ene er selvsagt at det er Jesu oppstandelse som godtgjør at han må være mer enn et vanlig menneske. Dersom dette har skjedd, må han være Gud sønn, ellers ville han ikke hatt makt over døden. Dermed kan jeg tro at Jesu lidelse og død kan bli til frelse for meg. Det andre er at vi på denne måten har fått et sterkt håp midt i vår egen kamp og lidelse, uansett

hvor tung den måtte være. Jesu vei gikk gjennom lidelse mot herlighet, og det skal også være alle kristnes vei.

Se på teksten fra Filipperne 2 som er sitert i rammen. Mange tror at Paulus hersiterer teksten fra en av de første kristne lovsangene. Der beskrives de to viktigste trinnene i Jesu fornedrelse på en sterk måte. Deretter følger like sterke ord om opphøyelsen. Alt dette innledes med følgende setning: "La samme sinnelag være i dere som også var i Kristus Jesus". Det må bety at vi er kalt til å vise oppofrende kjærighet slik som han gjorde det. Men det

Filipperne 2,5-10:

La samme sinnelag være i dere som også var i Kristus Jesus! Han var i Guds skikkelse og så det ikke som et rov å være Gud lik, men ga avkall på sitt eget, tok på seg tjenerskikkelse og ble menneske. Da han sto fram som menneske, fornedret han seg selv og ble lydig til døden, ja, døden på korset.

Derfor har også Gud opphøyd ham til det høyeste og gitt ham navnet over alle navn. I Jesu navn skal derfor hvert kne bøye seg, i himmelen, på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære!

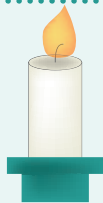
må også bety at vi indirekte forespeiles en opphøyelse like herlig som hans.

Jesu liv gikk altså gjennom et mønster: *Gjennom lidelse til herlighet*. Kan vi forvente at det skal gå annerledes med oss? Jesus sank så dypt inn i lidelsen at han ba "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?" Noen kristne kan oppleve den lidelsen de må gjennomleve som så håpløs at de ber den samme bønnen med fortvilelse. Men uansett hvordan motgangen måtte være, kan vi alle se fram til at

det skal ende med seier!

Peter sier i sitt første brev at Jesu oppstandelse har gitt oss et levende håp. Vi har fått "en arv som aldri forgår, aldri skitnes til og aldri visner. Den er gjemt i himmelen for dere... Den ligger alt ferdig til å bli åpenbart ved tidenes ende. Derfor kan dere juble av glede, selv om dere nå en kort tid, om så må være, har det tungt i mange slags prøvelser" (1 Pet 1,4-6). Vår livsvei skal også ende i en stor opphøyelse, uansett hvor mange offer og hvor mye lidelse den måtte føre oss gjennom.

13. lys: Unnfangelse og fødsel

Det er ikke alle som kan tenne dette troslyset med frimodighet i dag. Det var ikke lett for de første kristne heller å forkynne jomfrufødselen, for da ble de møtt med hånletter.

Den *naturvitenskapelige* siden av saken kan komme i form av en motforestilling: Vi er i dag mye bedre informert om naturlovenes betydning, slik at det er blitt enda vanskeligere

enn før å forestille seg at Jesus ble unnfanget på tvers av dem. Men her må vi stoppe opp litt. Det er ikke tale om en unnfangelse på tvers av naturlovene. Det er tale om at det kommer en ny og uventet årsak inn utenfra, og da blir resultatet annerledes. Vi tror på en Gud som har makt til å skape jordens liv og oppholde det. Da er det fullt mulig for ham å gripe inn på enestående vis, slik at en helt spesiell graviditet blir resultatet. Ingen naturlover blir satt til side, men det kommer en ny årsak inn.

Den *historievitenskapelige* siden av saken kan komme i form av en annen motforestilling: La gå at det er mulig for Gud å gripe inn på denne måten, men det er lite trolig at han har gjort det. Det er mer trolig at fortellingen har blitt diktet opp av teologiske motiver. Her er det også grunn til å stoppe opp litt. Hvor sannsynlig er det at man ville dikte opp en historie som skapte store problemer

for at folk skulle ta Jesus på alvor? De kristne utsatte seg for hånletter fra hedninger! I tillegg kom et problem i forhold til jøder, nemlig at Messias i følge GT skulle komme fra Davids ætt. Da passet det godt at Josef var den ekte faren, for han var av Davids ætt. Når Josef ikke var Jesu biologiske far, ble saken mer komplisert. Da måtte man redde seg med å si at Josef anerkjente Jesus som sin sosiale sønn ved å gi ham navn, og på den måten adopterte ham inn i Davidsætten (se Matt 1,24-25). Det er og blir mest trolig at de første kristne tok denne troen på alvor fordi det faktisk var slik det skjedde, og så fikk de håndtere de problemene dette faktum skapte så godt de kunne.

Da er vi kommet til den *trosmessige* siden ved saken, den som gir oss grunn til å tenne dette lyset med stor glede. Vi kan se dette fra minst fire ulike kanter:

- Da Gud skapte verden første gang, står det at "Guds ånd svevde over vannet " (1 Mos 1,2), og at den treene Gud Fader, Gud Sønn og Gud Hellig ånd sa: "La oss lage mennesker i vårt bilde" (v26). Slik begynte fortellingen om verden og den første menneskeslekten. Da Jesus ble unnfanget, sa engelen til Maria: "Den hellige ånd skal komme over deg, og Den høyestes kraft skal overskygge deg" (Luk 1,35). Nå begynner fortellingen om den nye menneskeslekten, den som skal frelses fra all ondskapen. Ved jomfrufødselen gjør Gud en radikal nystart!

- Det var menneskeslekten som levde i mang slags strev og nød, ikke den treene Gud i sin herlighet. Når Gud selv ble en del av det sårbare og strevsomme menneskelivet, har han følt på kroppen hvordan det er, slik at han ut fra egen erfaring vil kunne forstå oss mennesker når vi ber til ham.

- Det var menneskeslekten som levde i synd og opprør mot Gud, slik at det var vi som pliktet å gjøre opp for oss. Men det kunne vi ikke klare. Når Guds sønn ble menneske, kom han som klarte å leve syndfritt, og dermed den eneste som ikke trengte gjøre opp for seg og sone. Men han gjorde det likevel, og da gjorde han det som menneske på vegne av oss. Siden han samtidig var Guds sønn, kunne dette offeret få universell betydning. Det er mye her vi ikke forstår, men vi skimter omrisset av en gjennomtenkt frelsesplan!

- Når Jesus ble døpt til å gå inn i sin offergjerning, lød Guds røst fra himmelen som sa: "Dette er min sønn, den elskede, i ham har jeg min glede" (Matt 17,5). Da disiplene hørte det "kastet de seg ned med ansiktet mot jorden, grepet av stor frykt" (v6). Noen år etter var det Jesus som "ble grepet av angst og gru" og "kastet seg til jorden og ba" (Mark

14,33.35). Resultatet av den offerdøden han frivillig tok på seg, var at vi nå kan døpes slik at himmelstemmen kan lyde over oss: "Dette er min sønn

og datter; de elskede, i ham og henne har jeg min glede". Guds sønn fikk del i synderes liv, for at vi syndere skulle kunne bli Guds barn!

14. lys: Lidelse og korsdød

De neste linjene i trosbekjennelsen setter ord på det mest sentrale i kristen tro. Vi sier at Jesus ble *"pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet"*. I følge Paulus er vi nå ved selve hovedsaken, for han skriver til menigheten i Korint: "Jeg hadde bestemt at jeg ikke ville vite av noe annet hos dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet" (1 Kor 2,2). Vi så ovenfor at omverdenen bare så med forakt på et menneske som ble pint og korsfestet slik som Jesus ble det. Hvordan kan da kristne holde fram dette med stolthet og glede? Hvordan kan vi si at Jesus er

mer enn et nummer i rekken av talløse ofre for makthaveres ondskap?

Nøkkelen ligger i de ekstra formuleringene som vi finner i den Nikenske bekjennelsen. Der sier vi at han steg ned fra himmelen *"for oss mennesker og til vår frelse"*, og vi sier at han ble *"korsfestet for oss"*. Siden han var Guds sønn, kunne hans død få en helt spesiell betydning. Paulus skriver to ganger i 2 Kor 5 at Gud i Kristus *forsonte* oss med seg selv (v18.19). Den tanken forutsetter at forholdet mellom Gud og mennesket var ødelagt, og at Jesus med

sin død bidro til at forholdet kunne gjenopprettes.

På den ene siden består problemet i at *menneket ikke kan tro at Gud er kjærlighet*. Vi vender ham ryggen, vi vil klare oss selv og leve uten ham. Derfor gjør Gud alt han kan for å nå inn til oss med sin godhet. Han solidariserer seg med oss på en så sterk måte som det er mulig å gjøre. Han går inn i alle de vansker og problemer vi har å slite med, og viker ikke unna å dele med oss de største smerter og lidelser som mennesker kan rammes av. Han er ikke en Gud som lener seg trygt tilbake i sin høye himmel. Han er en Gud som kjemper midt i livet med all den smerte som finnes der. Derfor kan han gi oss håp midt i det onde som rammer oss. Derfor kan han gi oss et forbilde, slik at vi også kan vise hverandre solidaritet og kjærlighet. Derfor sier Paulus at kristne har fått et flott oppdrag i verden: "Så er vi da utsendinger for Kristus, og

det er Gud selv som formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne: La dere forsone med Gud!" (2 Kor 5,20). Slik kan stadig flere få oppdage at Gud er en kjærlig Gud som bryr seg om oss på en utrolig sterk måte.

Men dette er bare den ene siden av saken. Det er også et stort *problem på Guds side*, for siden vi mennesker gjør så mye synd, opparbeider vi oss mye *skyld som må sones* på et eller annet vis. Gud krever ikke dette fordi han er hevngjerrig, men fordi det må til for at respekten for hans bud skal opprettholdes, og fordi han vil ta ofrenes lidelse på alvor. Når forhold går i stykker mellom mennesker, må minst en av partene gjøre bot for at det kan bli godt igjen. Gud kan heller ikke ha fullt fellesskap med oss før det har skjedd en eller annen form for soning fra vår side. Problemet er at vi ikke kan klare å få det til på en måte som er fullgod nok. Derfor

sier Paulus i det kapitlet vi har sitert fra, at forsoningen også har en dypere side. Den består i at Jesu korsdød fører til at Gud "ikke tilregner dem deres misgjerninger" (v19) fordi: "Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle få Guds barmhjertighet" (v21).

Jesu død ble et offer som brakte tilgivelse. Gud hadde gjennom mange hundre år gjort Israelsfolket vant med den tanken at de kunne komme med offer til tempelet, slik at Gud kunne tilgi når blodet fra offerdyrene rant. Da kunne de som tok del i offermåltidet etterpå, tro at tilgivelsen gjaldt dem personlig. På korset var det blodet fra Guds egen sønn som rant, han som var uskyldig. Dermed fikk dette offeret en rekkevidde av kosmiske dimensjoner. Vi kan ikke fatte det fullt ut, men bare glede oss over at Bibelen sier det slik. Jesus gav altså det endegyldige offeret som gjorde alle andre

offere overflødige, han ble "soningsstedet for dem som tror" (Rom 3,25).

På en forunderlig måte ble rollene helt omsnudd i det som skjedde. Det var Gud som hadde rett til å dømme alle mennesker, og la dem kjenne seg helt forlatt av ham. I stedet var det mennesker som dømte Guds Sønn til døden, og fullførte dommen på en så grusom måte at Jesus ropte ut: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?" Han tok på seg den straffen som vi fortjente, derfor kan vi slippe å måtte ta den selv.

Dermed skulle alt ligge til rette for at det ødelagte forholdet mellom Gud og mennesker kan gjenopprettes. Den første måten å tolke Jesu død på kaller vi for den "subjektive" forsoningslære, for den understreker hvordan vår subjektive motvilje mot Gud kan overvinnes. Den andre måten kaller vi for den

"objektive" forsoningslære, for den understreker at vår plikt til soning er blitt utført uavhengig av oss, noe som er et objektivt faktum som vi kan ta i mot som gave. Dermed har Jesu lidelse

og død både vist oss Guds kjærlighet, og på våre vegne sonet den straffen vi fortjente. Det som gjenstår for oss, er å åpne oss for gaven i takknemlig tro.

15. lys: Dødsriket

Det mest gåtefulle utsagnet i trosbekjennelsen er at Jesus "før ned til dødsriket". Denne setningen markerer bunnivået i Jesu fornedrelse. Det er ikke mulig for en Guds sønn å komme dypere ned enn å overlates til de avdødes håpløse og nitraste tilværelse i *Sheol*. Samtidig er det på dette bunnivået at fortellingen snur. Fra nå av går det bare oppover med Jesus, for bare to linjer senere sier vi at han "før opp til himmelen".

Hva gjorde Jesus egentlig i dødsriket? I I Pet 3,19-20 står det et gåtefullt ord som

Luther i sin tid gav opp å finne en klar betydning av. Det sies om Jesus at "slik gikk han bort og forkynte for åndene som var i fangenskap. De hadde vært ulydige i Noahs dager..." Hva forkynte Jesus for dem? I oldkirken var det to synspunkt på det, og begge gir god mening.

I den første tiden betonte man at Jesus *forkynte budskapet om frelse* til de som var døde før han gjorde sin gjerning. Det antydes også i I Pet 4,6: "Derfor ble evangeliet forkynt også for de døde". Man tenkte seg at det særlig var patriarker, profeter og andre hellige fra

Israels lange historie som nå fikk høre om oppfyllelsen av de løftene de hadde trodd på. De hadde ventet på å høre om dette, og når Jesus kom til dem i dødsriket, tok de imot budskapet med glede og fikk bli med til hans evige rike.

Denne tanken kan vi kanskje utvide til å gjelde alle de som dør uten å ha hørt om Jesus. Kan det være at det etter døden gis en mulighet for dem til å høre på en måte som gjør at de kan komme til tro? I 1 Pet 3,19 sies det at forkynnelsen til og med omfattet de som var ulydige på Noahs tid, de som ble regnet som en ekstra syndfull generasjon. Denne muligheten kan vi håpe på, men vi kan ikke være sikre ut fra et så gåtefullt bibelvers. Men dersom den er virkelig, kan den kan løse mange tankeproblemer for oss når det gjelder å forstå det som skal skje på den siste domsdagen.

Ut på 100-tallet ser vi også spor av en annen tankegang som ble svært populær i den latinske del av kirken, og senere i Frankrike der den Apostoliske trosbekjennelsen ble formulert ferdig. Man begynte å betone at Jesus *proklamerte sin store seier*. Biskop Meliton av Sardes sa det slik i en preken fra før år 180: "Jeg – sier Kristus – jeg er den som ødela døden, triumferte over fienden, trådte dødsriket under fot, bandt den sterke og førte mennesket med meg til himmelens høyder. Jeg gjorde det, sier Kristus". Her tegnes Kristus for oss som en seierherre som gjør sitt inntog i dødsriket, avvæpner og uskadeliggjør djevelen og demonene, og frigjør menneskene som er fanget der. Dermed betones en annen side ved Jesu frelsesverk som også har vært svært viktig for kristne opp gjennom århundrene. I tillegg til den subjektive og objektive forsoningslæren som ble betonet ovenfor, har vi hatt "*kamp-seier*"-motivet.

Vi mennesker har nemlig vært bundet av de store fiendene synd, død og djevel. På korset løste Jesus oss fra syndens makt, nå gjør han rent bord i dødsriket slik at han også overvinner døden og djevelen. Vi er blitt befridd fra alle onde makter. Vi har fått en mulighet til å flyttes over til den seirende part i kampen, slik at vi kan vinne det evige livet.

Kanskje treffer disse to tolkningene hver sin viktige side ved Jesu opphold i dødsriket. Selv om vi ikke kan vite noe sikkert om den første tolkingen, kan vi tenne et nytt lys i globen i glede over den siste, for vi er i alle fall blitt befridd fra både syndens, dødens og djevelens makt.

I 6. lys: Oppstandelsen

Vi er kommet til det mest sentrale i kristen tro, den hendelsen som alt det andre står og faller med. Paulus sier det slik: "Hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening og dere er fremdeles i deres synder" (I Kor 15,17). Jesu oppstandelse ble en sterk bekreftelse fra Gud på at han vedkjente seg det Jesus gjorde. Bare Gud kan ha makt over døden. Derfor må han som

overvant den, etter beviselig å ha vært død i tre dager, være Guds sønn. Dermed var korsdøden mer enn en tragisk martyrskjebne, den ble godkjent som en soning for alle syndene våre!

Også på den tiden visste alle at den som var død, var død, og kunne ikke komme til liv igjen. Derfor var det en sensasjon at Jesus ved tre

anledninger vekket opp døde mennesker. Likevel hadde de ingen forventning om at det skulle skje med Jesus. Men det gikk ikke mange dagene før det begynte å spre seg et utrolig rykte, for den ene etter den andre kunne fortelle at de hadde møtt Jesus levende.

Når vi ser på disse fortellingene i dag, har vi grunn til å være årvåkne. Dersom vi skal kunne tro at noe så umulig har skjedd, må det virkelig være godt bevitnet. Den som setter seg skikkelig inn i saken, vil finne ut at det bærer preg av å være en troverdig historie. Vi har fem ulike bevitnelser, i slutten av hvert evangelium og i 1 Kor 15. Slik det er vanlig i rettssaker, spriker øyenvitnebeskrivelsene i små detaljer, men de er enige i de to hovedsakene: *Graven var tom og mange møtte Jesus levende.* Fortellingene er påfallende nøkterne i forhold til det som er vanlig i mytenes verden. Vi har et eksempel på en oppdiktet fortelling om

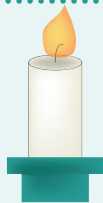
oppstandelsen i det som vi kaller *Petersevangeliets*, som er skrevet 100 år etterpå: Der er det mange menn som er øyenvitner, og de ser selve oppstandelsen. Men i evangeliene er det ingen som ser oppstandelsen, og det er kvinner som er de første øyenvitner, slike som ikke ble tatt på alvor i vanlige rettssaker. Hvis denne historien er oppdiktet, så har man formulert seg på en svært sårbar måte.

Opp gjennom historien har det kommet mange motforestillinger og andre teorier om hva som kan ha skjedd: Disiplene kan ha stjålet liket, romerne kan ha fjernet det, kvinnene kan ha gått til feil grav, Jesus kan ha kommet seg i den kjølige graven fordi han bare var skinndød, disiplene kan ha sett syner. Alle slike forsøk lider av at de bare kan forklare noen sider av saken, men må bortforklare andre.

Vi kan trygt tenne et lys i tro på at dette er virkelig og sann historie. Dette lyset burde være høyere enn de andre, og lyse med en sterkere flamme. Det kaster nemlig lys over både det som allerede er sagt, og det som kommer til å sies i trosbekjennelsen: Nå forstår vi at Jesus kan være en person i den treene Gud fra evighet av,

at han kan ha blitt født av en jomfru, og at hans død kan frelse oss fra både synd, død og djevel. Nå er også forutsetningen lagt for det som kommer i de neste setningene: Jesus lever i dag slik at han kan være oss nær, og han skal være hersker i et evig Gudsrike på den andre siden av dødens grense.

17. lys: Intronisasjonen

Trosbekjennelsen fortsetter nå med to utsagn som er spesielt viktige for hva Jesus betyr i nåtiden. Vi bekjenner at han *"før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd"*. Her er det vanlig å tenke at vi setter ord på noe som hendte 40 dager (se Apg 1,3) etter oppstandelsen. Da forteller Lukas at Jesus ble *"løftet opp mens de så på, og en sky tok ham bort foran øynene deres"* (v9). Men

her står det ingen ting om opphøyelse, bare om avskjed. Likevel virker det naturlig at når Markusevangeliet forteller om perioden da Jesus mange ganger viste seg for disiplene, avslutter han slik: *"Etter at Herren Jesus hadde talt med dem, ble han tatt opp til himmelen og satte seg ved Guds høyre hånd"* (Mark 16,19). Men den eneste andre gangen himmelfarten nevnes direkte i NT, kobles den til Jesu

oppstandelse: "... i kraft av Jesu Kristi oppstandelse – han som fór opp til himmelen og nå sitter ved Guds høyre hånd" (1 Pet 3,21-22). Det er interessant å merke seg at slutten av Markusevangeliet er et tillegg fra midt på 100-tallet, mens alle de andre stedene i NT som knytter Jesu opphøyelse til oppstandelsen, er skrevet mye tidligere.

Det er mest naturlig å se for seg at også disse to setningene i trosbekjennelsen henviser til noe som skjedde på påskedagen. Den morgenen stod Jesus opp fra de døde, fór opp til himmelen og inntok sin plass ved Guds trone. Han ble altså *intronisert*, som vi sier. Vi må ikke da tenke oss at himmelen er et geografisk sted over skyene, men heller et uttrykk for at Gud befinner seg i en virkelighet som overskrider vår verden. Det Lukas forteller om i Apg 1 er derfor en siste avskjed som Jesus regisserer på en måte som skal demonstrere

hvordan han en dag skal komme igjen (se v l l).

Disse utsagnene er derfor en presisering av det store som hendte ved Jesu oppstandelse. Jesus tok ikke farvel med jorden, for da han inntok plassen ved Guds trone, tok han på seg Messias-kongens store oppgave og fikk makt til å herske som konge. Den makten kan han bruke på en helt spesiell måte, fordi han fikk tilbake den evnen Gud har til å kunne være *allestedsnærværende*. Fra nå av var han ikke bundet til å være bare i Palestinaområdet, men han kan være overalt der kristne mennesker ber til ham. Han kan være hos oss på usynlig måte med sin makt og støtte. Vi kan be til ham og tro at han hører oss.

Den første tiden brukte Jesus til å møte disiplene på en spesiell måte, for han viste seg for dem med en himmelsk kropp, og han brukte tiden til undervisning. Men så tok den

perioden slutt, og etter pinse kommer han usynlig til oss ved Ånden, hvor vi så enn er i verden. Derfor skinner det like fint fra dette lyset som fra det forrige. Det gir nemlig en ekstra dimensjon til alt som skjer videre i kirkens liv. Vi får

tro på at Jesus lever, at han kan møte oss, og at han har makt til å hjelpe oss. Mens han levde på jorden, la han grunnlaget for frelsesverket. Nå har han inntatt den posisjonen som gjør at han kan fullføre det blant alle folkeslag.

18. lys: Verdensdommeren

Etter utsagnene om Jesu betydning for nåtiden, vender vi blikket mot hans makt i framtiden.

Vi bekjenner at han som nå er ved Guds trone: "... skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde". Jesus skal altså komme igjen for å sette sluttstrek for historien som verdensdommeren. Da skal han ikke komme i svakhet som et sårbart menneske. Da skal det skje i makt og ære slik som den Nikenske bekjennelsen presiserer: "... skal komme igjen i herlighet".

Når jeg nøler med å tenne lys i globen for disse utsagnene, har det to grunner. For det første har Jesus ventet med å komme i snart 2000 år. De første kristne trodde at han skulle komme igjen ganske snart, og noen håpet på at det skulle skje mens de levde. De skjønte etter hvert at det kom til å ta lengre tid, men at det skulle gå 2000 år, kunne de nok ikke forestille seg. Hva er grunnen til at det har tatt så lang tid? Kan det være noe både de og vi har misforstått og tatt altfor bokstavlig? Dessuten har jeg

store problemer med å forstå at sluttdommen kan bli rettferdig dersom den for noens del skal ende med fortapelse. Hva med alle de som ikke har hørt om Jesus? Hva med alle dem som fikk høre på en så forvrengt måte at vi alle kan forstå at de tok avstand? Det er vanskelig å se for seg at dommen kan bli rettferdig uten at det gis en mulighet for mennesker til å vende om også etter døden (jfr ovenfor under lys 15).

Jeg ser fram til å få gode svar på begge disse problemene, men det må jeg antakelig vente til Jesu gjenkomst med å få. Nå får jeg konsentrere meg om meg selv og mitt liv. Jeg har i alle fall hørt om Jesus, jeg tror på ham. Midt i alle spørsmål har jeg i alle fall tre gode grunner til å tenne også dette lyset.

For det *første* hadde domstanken en mye mer positiv klang den gangen enn den ofte har nå. Guds dom markerer nemlig først og

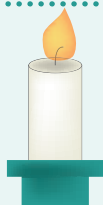
fremst at *Gud gjenoppretter retten* og gjør ende på ondskaper. Vi kan se fram til at verdens urett skal ta slutt, og at alle overgripere skal møte en rettferdig dom. Alle ofre for ondskap skal få sin oppreisning. Den belønningen mange onde mennesker har fått her i livet skal vise seg å være lite verdt. Når dommen er over, har det siste oppgjøret med djevelen og alle opprørere funnet sted, slik at kjærlighetens fullkomne fellesskap kan bli virkelighet.

For det *andre* blir vi mennesker *tatt på alvor som ansvarlige personer*. Vi kan ikke skylde på andre eller på samfunnet. Vi blir tatt på fullt alvor av Gud. Vi har hatt en vilje som er fri nok til at vi må stå ansvarlige for valgene våre. Vi er ikke så svake at vi har vært hjelpeløst overlatt til andres manipulasjon hele tiden. Dette har med menneskeverdet vårt å gjøre, at den Gud som har respektert våre valg, også vil la oss møte den konsekvensen de medfører.

For det *tredje* er det stor trøst i å kunne tro at det er *Jesus Kristus* som skal være dommeren, ikke Gud Fader. Det er Sønnen som ble menneske og smakte jordlivets kår på sin egen kropp. Det er han som elsket oss mennesker så mye at han gav livet sitt for oss. Han har investert så mye i vår frelse, at vi kan regne med

at han vil gjøre alt han kan for at så mange som mulig skal frikjennes i dommen. Jeg ser for meg at han vil ta hensyn til alle de formildende omstendigheter han kan finne. Den dommen han feller, kommer til å være både rettferdig og barmhjertig. Verdens endelige skjebne er heldigvis overlatt til en som elsker like inntil døden.

19. lys: Vår Herre

Jeg har ventet med å ta opp to små ord i denne trosartikkelen, fordi jeg har lært av Luther at de kan stå som en oppsummering av hele innholdet. Vi begynner med å si at Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn er "*vår Herre*". La meg overlate ordet til *Luther* i hans *Store katekisme* (26-31): "Denne artikkelen er meget rik og meget lang, men for å behandle den kort og enkelt,

skal vi ta opp et ord som inneholder det vesentlige i hele artikkelen, og av det skal vi lære hvordan vi er forløst. Vi skal samle oppmerksomheten om ordene "på Jesus Kristus, vår Herre".

Hvis noen spør deg: "Hva tror du om Jesus Kristus etter den annen artikkel?", da skal du svare ganske kort: "Jeg tror at

Jesus Kristus, den sanne Guds Sønn, er blitt min Herre". Hva betyr det "å bli en herre"? Det betyr at han har forløst meg fra synden, fra djevelen, fra døden og fra alt ondt. Før det hadde jeg ingen herre og konge, men var fange under djevelens makt. Jeg var dømt til døden og fanget i synd og blindhet.... ... Det fantes intet råd, ingen hjelp, ingen trøst for oss – før denne Guds eneste og evige Sønn i sin grunnløse godhet forbarmet seg over vår jammer og elendighet og kom fra himmelen for å hjelpe oss. Således er nå disse tyranner og fangevoktere blitt fordrevet, og i stedet for dem er Jesus Kristus kommet, han som er Herre til liv, til rettferdighet, til alle goder og til frelse. Han har revet oss arme fortapte mennesker fra helvetes gap, han har vunnet oss, gjort oss frie, og på nytt bragt oss inn under Faderens velbehag og nåde. Han har gjort oss til sin eiendom og

tatt oss under sitt vern og sin beskyttelse, for å kunne styre oss ved sin rettferdighet, visdom, makt, liv og salighet.

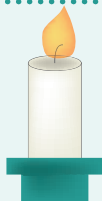
Hovedinnholdet av denne artikkel kan vi da uttrykke slik: Det lille ord "Herre" betyr ganske enkelt det samme som forløser (frelser). Og det vil si at han er den som har ført oss tilbake fra djevelen til Gud, fra død til liv, fra synd til rettferdighet, og som nå oppholder oss der."

Så langt Luther. Denne oppsummeringen fortjener også sitt eget lys. På grunn av det Jesus gjorde, har vi blitt frelst over fra den ondes livsvirkelighet til Guds folk på jorden, som skal kjempe godhetens sak i verden og har håp om å få del i det evige Guds rike. Vi har fått en Herre som gir oss et stort håp og som vi dermed skylder takknemlig lydighet.

Fem lys for den tredje trosartikkelen

Den tredje artikkelen er formulert på en annen måte enn de andre. Mens de to første beskriver hva Gud Fader og Guds Sønn har gjort, gjør og skal gjøre, setter den siste artikkelen Den hellige Ånd ved siden av utsagn om kirken og sentrale sider ved troen. Den sier ikke direkte om hva Ånden gjør. Vi må underforstå at Åndens oppgave er å gi oss liv gjennom å virke på oss gjennom kirkes midler, fellesskap og forkynnelse.

20. lys: Ånden gir liv

Da disiplene fikk Den hellige Ånd på pinsedagen, ble det skapt et grunnlag for et helt annerledes gudsforhold enn de var vant til som jøder.

I GT ser vi at pinsen ble feiret som en *jordbruksfest*. Da var det mange som kom til tempelet med et utvalg av førstegrøden fra innhøstningen. De ofret det der, og sa fram sin glede over at Gud hadde frelst dem ut fra slaveriet i Egypt og ført dem

inn i et land som gav frukt og grøde i rikt mål. Det var vanlig å bruke den bekjennelsen som står i 5 Mos 26,5-10, og som er en kortfattet oppsummering av denne frelseshistorien. Etter hvert vokste den skikken fram at man også markerte den viktige hendelsen som ligger mellom befrielsen fra Egypt og inntoget i landet, nemlig *lovpakten på Sinai*. Der ble folket utvalgt av Gud til å være lovens folk midt i en gudløs

verden. De fikk budene med alle forskriftene, og dermed fikk de det store privilegiet å være et folk som med stolthet levde etter Guds vilje i verden. Det var derfor naturlig at bekjennelsen til Guds store frelseshandlinger ble etterfulgt av en forpliktelse til å holde lovpakten med Gud, noe vi også ser i slutten av 5 Mos 26: "... når du holder alle hans bud. Da skal han sette deg høyt over alle folkeslag han har skapt, til pris og ære og pryd, og du skal være et hellig folk for Herren din Gud" (v18-19, se også v16-18).

Det kunne være naturlig for kristne å tenke på tilsvarende måte, for det står at Ånden i den siste tid skal skape en ny lydighet (se Esek 36,27). Da kunne vi tenkt oss at den tredje trosartikkelen kunne lyde omtrent slik: "Jeg tror på Den hellige Ånd, en hellig, allmenn kirke, et samfunn av mennesker som elsker Gud over alle ting og sin neste som

seg selv, og som til sist skal nå fram til det evige liv."

Når Ånden ble gitt på pinsedagen, derimot, endte det med at over 3000 mennesker ble omvendt. De spurte naturlig nok "Hva skal vi *gjøre*? De fikk som svar hva Gud ville gi dem som *gaver*:"Vend om og la dere døpe i Jesu Kristi navn, hver og en av dere, så dere kan få tilgivelse for syndene og dere skal få Den hellige ånds gave" (Apg 2,38). Nå settes fokus ikke på lydigheten, men på gavene. Nå er tilgivelse viktigere enn lovoverholdelse. Kristenlivets store treklang er ikke at Guds frelse skal etterfølges av lov og lydighet, men at *dåpen* gir oss *Ånden* som nærer *troen*. Det betyr ikke at lydighet mot Guds bud er uviktig i kristen *praksis*, men at det er Guds gaver som utgjør kristenlivets *basis*.

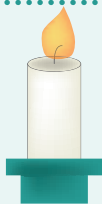
Det sies så enkelt i den Apostoliske bekjennelsen: "Jeg tror på Den hellige Ånd". Det sies ikke noe om hva Ånden gjør.

Det gjør derimot den *Nikenske* bekjennelsen som framhever at Ånden i gammel tid "har talt gjennom profetene", og at han i nåtiden "utgår fra Faderen og Sønnen" og at han "gjør levende". Gud virker altså fortsatt i verden. Han sørger for at det skapes en kirke som kan være hans folk, og han virker i den gjennom Ånden som utgår fra ham og skaper liv. *Luther* sier det slik i sin *Lille katekisme*: "Den hellige ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort meg og holdt meg fast i den sanne tro. På samme måte kaller, samler, opplyser og helliggjør han hele den kristne kirke på jorden, og bevarer

den hos Jesus Kristus i den ene sanne tro".

Den Gud som skapte oss til et liv i verden, og som frelste oss ved Jesu død og oppstandelse, har ikke overlatt oss til oss selv, men kommer til oss for å skape tro, liv og fellesskap. Uten Åndens hjelp blir Bibelen bare en interessant historiebok og kirken et sted for stemningsfulle ritualer. *Luther* sier i sin *Lille katekisme* at vi ikke ved egen fornuft eller kraft kan komme til Gud og tro på ham. Men ved Åndens hjelp kan vi tro at dette er en virkelighet som gjelder meg og kan gi meg nytt liv. Vi har virkelig grunn til å tenne et nytt lys i globen i stor takk og glede.

21. lys: Kirken: Utskilt og verdensvid

Den første gaven Ånden gir oss, er at han kaller oss til å høre til i Guds kirke på jorden. Den har framfor alt to kjennetegn.

For det første er kirken *hellig*. I første omgang tenkes det ikke på kristnes moralske kvalitet, men på at Gud har utskilt

seg et kristent folk i verden. Det hellige er nemlig det som skilles ut fra det vanlige livet, for å innvies til Gud på en spesiell måte. Ånden kaller oss altså inn i et fellesskap der vi får et helt spesielt forhold til Gud. Det er først og fremst et stort privilegium som vi får i gave. Paulus åpner de fleste menighetsbrevene sine med å tiltale mottagerne som hellige.

Selvsagt klinger det etiske også med: Et hellig folk er kalt til å leve hellig etter Guds vilje (1 Pet 1,15-16). Vi omtaler dette som *helliggjørelse*, nemlig at vi blir utfordret til å vokse som kristne slik at vi lever et liv som avspeiler Guds hellighet. Også i denne oppgaven er Ånden drivkraften, for det er hans frukter vi skal virkeliggjøre i hans kraft. Paulus bruker mange uttrykk for at den som lever ut kjærlighet drives av Ånden, lever ved Ånden, og vandrer i Ånden slik at det er Åndens frukter som modnes fram (se Gal 5,18.25.22-23).

For det *andre* er kirken *allmenn*. Det greske ordet som ligger under er *katholos*, som betyr "i hele". Det betyr at kirken er "*utbredt i hele verden*". Vi er altså med i et fellesskap som forener mennesker fra alle folkeslag som finnes på jorden. Alle stilles likt innfor Gud. Slike ord må ha virket svært store i starten av kirkens historie, men i dag har vi full dekning for å si dette med stolthet, for vi er blitt over to milliarder døpte, og vi finnes i nesten alle land på kloden. Hvis jeg drar på ferie til Afrika, kan jeg om søndagen oppsøke en kirke, og kjenne meg igjen i mye av det som skjer. Likevel har vi et problem, for kirken er splittet i mange ulike trossamfunn, både lutheranere, katolikker, ortodokse, pinsevenner, baptister og andre. Likevel tilhører vi den samme kirken når vi står sammen om de viktige trossannhetene.

Også her klinger det med utfordringer for praktisk kristenliv. *Misjonsarbeidet* er avgjørende for at kirken kan nå videre utover til mennesker som ikke har hørt, slik at kirken kan bli stadig mer allmenn. *Økumenisk arbeid* er også viktig for at ulike kirkesamfunn kan nærme seg hverandre i de spørsmålene som skiller dem.

Det vokste tidlig fram en utvidet forståelse av dette uttrykket i trosbekjennelsen. Kirken må også være allmenn i den forstand at den står fram med *den samme læren* overalt. Kirken skal ikke bestå av vranglærende små særgrupper som er i innbyrdes strid om det som er grunnleggende. Det er apostlenes budskap som uforfalsket skal videreføres. Da indre teologiske stridigheter ble utkjempet som verst fra 300 til 700 tallet, var det nok denne betydningen av utsagnet som var den viktigste for folk. Den Nikenske bekjennelsen

tydeliggjør dette, for der sier vi at vi tror på en "hellig, allmenn og *apostolisk* kirke". Vi tilhører altså en kirke som både er grunnlagt av apostlene og tror det samme som dem. Heldigvis er uenighetene mellom kirkesamfunn i dag ikke av grunnleggende art. Vi står sammen om apostlenes tro på en måte som gjør at vi kan *anerkjenne* hverandre. Men det *gjenstår* samtaler om mange emner for at vi kan ha *fullt fellesskap* med hverandre.

Det 21. lyset i globen tennes altså i takk for to store gaver som Ånden gir. Vi blir kalt inn i en kirke som både er utskilt til Guds nærhet på en spesiell måte og som omfatter ulike typer kirkesamfunn i alle slags folkeslag. Samtidig kan vi takke for at Ånden vil gi oss kraft til å leve i de ufordringene som dette gir oss, både til å leve i kjærlighet, til å dele budskapet med andre og til å ivareta den sanne lære.

22. lys: De helliges samfunn

Når vi framsier det neste leddet i trosbekjennelsen, er det naturlig å tenke på at kirken utgjør et fellesskap av mennesker som støtter hverandre. Men den latinske setningen er så åpen at den kan ha to andre betydninger også. Dersom vi tar med oss alle disse tre betydningene, åpner disse tre enkle ordene for mange gudsgaver som vi kan tenne lys i glede over.

Det er mulig å tolke utsagnet som en *objektiv* genitiv, og i så fall takker vi for at vi har del i "samfunnet omkring *de hellige ting*". Det er altså visse gaver som vi kristne har felles og som vi samles for å dele med hverandre. Det er da naturlig å tenke på de tre nådemidlene dåpen, bibelordet og ganske særlig nattverden, for det finnes

skrifter i oldkirken som peker spesielt på nattverden her. Det er altså ikke bare slik at Ånden samler oss til å leve i en kirke, men også slik at han i denne kirken bruker spesielle midler for å gi oss Guds nåde. Han bruker dåpen, forkynnelsen og nattverdfeiringen til å gi troen den næringen den trenger.

Det er likevel mest naturlig å oversette som om det var en vanlig *subjektiv* genitiv, og da takker vi for at vi har del i "samfunnet *av de hellige personer*". Kirken er altså ikke bare utskilt og verdensvid, men den er også et fellesskap av konkrete personer som kan støtte hverandre. Vi er ikke skapt til å måtte klare oss selv i alle ting, men vi er skapt til å leve i gode relasjoner til hverandre, slik vi betonte når vi tente det

åttende lyset. Bibelen bruker mange fine bilder om det: Vi skal leve som lemmer på det samme kirkelegemet, slik at vi kan utfylle og støtte hverandre (se 1 Kor 12,12-27), vi er som søsken i en ny familie (se Ef 2,19; Gal 6,10), og vi tilhører et nytt folk (se 1 Pet 2, 9-10). Det er ikke vi som har utvalgt hverandre fordi vi liker hverandre og har felles interesser. Det er heller slik at Ånden har kalt oss til å høre sammen, slik at vi med alle ulikhetene våre kan hjelpe og inspirere hverandre, fordi han utruster oss med ulike nådegaver (se 1 Kor 12,4-11 og 28-31).

Den mest utbredte tolkningen i oldkirken var likevel mye videre enn dette. Når man spør hvem de hellige personer er, så kan man svare at flokken *også omfatter de som er døde i troen*. Vi hører ikke bare sammen med kristne som lever samtidig med oss, men også med døde kristne som har gitt oss forbilder i trosliv. Noen tenkte også på samfunn med himmelske

engler. Det dreier seg altså om et fellesskap som også omfatter den del av kirken som vi ikke kan se, det som vi ofte kaller for den "triumferende kirke", til forskjell fra oss som enda tilhører den "kjempende kirke". Noen av dem kjente vi, slik at vi har klare inntrykk av gudstroen deres. Andre er blitt så kjente at det er skrevet bøker om dem, som vi kan lese og inspireres av. Vi kan takke for at de synliggjorde troens liv på jorden på en fin måte.

Vi tilhører altså en kirke som ikke bare har bredt seg ut over hele jorden, men som også har en lang tradisjon gjennom 2000 år! I kirkene våre er alterringen ofte halv, og det er et symbol på at den usynlige delen av alterringen representerer denne delen av kirken. Jeg synes det er vanskelig å tenke meg at disse døde forgjengerne er reelt til stede, men i tankene kan jeg likevel se for meg at jeg står i en lang tradisjon, og bli takknemlig for det.

23. lys: Syndenes forlatelse

Det nest siste lyset skal tennes for det som er den viktigste gaven Ånden gir oss mens vi lever her på jorden: *Syndenes forlatelse*. Hvorfor holdes akkurat dette fram som det viktigste? Vi kunne nevnt så mye konkret, for Ånden gir både nådegaver og frukter i et liv preget av kjærlighet. Han påvirker oss gjennom nattverd og bibelord og beveger oss til å be. Likevel er det viktigste at vi kan få hjelp til å tro på tilgivelsen for syndene våre.

Egentlig er det rart at ikke synden er blitt nevnt tidligere i bekjennelsen. Det var den som helt fra starten ødela de gode forholdene i Guds skaperverk, men det har vi ikke satt ord på. Det var den som gjorde det nødvendig for Gud å skaffe oss en soning

ved Jesu korsdød, men det sier vi heller ikke rett ut i den Apostoliske bekjennelsen. Men nå framholdes Guds tilgivelse som den viktigste enkeltgaven som vi får del i gjennom kirkens liv.

Dermed tar bekjennelsen på alvor at tro og livsførsel hører sammen. Tro er noe annet enn å ha de rette meninger i hodet. Tro hører sammen med et liv i kjærlighet mot Gud og andre, ellers motsier livet det vi lærer. Dersom vi stadig hengir oss til å påføre andre vondt, så vil etter hvert også gudsforholdet gå i stykker, og djevelen vil fange oss til et liv i den onde livssammenhengen. Troen dør uten gode gjerninger, sier Jakob (se Jak 2,14.17). Det hjelper oss ikke at Jesus har sonet for syndene våre, dersom vi ikke

selv lar oss befri fra syndens makt om og om igjen. Her står den viktigste kampen i livet. Ingen av oss kan noen gang bli så fromme at vi ikke gjør synd mot andre. Men alle kan vi la oss befri fra syndens makt gjennom å ta i mot Guds tilgivelse, enten det skjer ved bønn, ved nattverdbord eller ved skriftemål.

Trosbekjennelsen kunne ha satt fokus på den *utfordringen* vi har, at Ånden vil gi oss kraft til å leve etter Guds vilje. I stedet settes fokus på den *gaven* vi får, at vi kan få tilgivelse hver gang vi ikke klarer å leve slik vi ønsker. Dette er to sider av samme sak, men det at den hellige og rene Gud vil tilgi oss helt og uforbeholdent, er det mest utrolige av alt. Det er en gave som rekkes oss midt i de nederlagene vi har.

Denne gaven er ikke bare slik at den frigjør oss mens vi lever her på jorden, men den er også en *foregripelse* av den

siste domsdagen. Når Jesus kommer igjen for å dømme levende og døde, så finnes det ingen synder som kan anklage oss. Det som er tilgitt, er glemt. Selv om vi føler at vi ikke har så mange gode gjerningen å rose oss av, kan vi vite at vi er trygge i dommen, for det er ingen skyld som anklager oss.

Det eneste vi må passe oss for, er at nåden blir *billig*. Det skjer når vi ikke tar synden på alvor, og tenker at det ikke er så farlig hvordan vi lever, for Gud tilgir oss likevel. Da lar vi oss lokke til å leve slik at vi ikke elsker Gud av hele hjertet, og det er selve grunnsynden. Men når vi forstår at nåden er *dyrekjøpt*, fordi Jesus gav livet sitt for å kunne rekke den til oss, vil livet bli preget av takknemlighet og vilje til å vise kjærlighet mot alle de menneskene han elsker. Den ærlige kristne innser at han trenger Guds tilgivelse, og lar seg motivere til å leve et liv til andres beste.

24. lys: Kroppens oppstandelse til evig liv

Vi skal tenne det siste lyset. Vi skal tenne det for det store håpet som Ånden vil hjelpe oss til å tro er sant. Det er så mange sider ved det som kan nevnes, for etter at historieforløpet slik vi kjenner det, har nådd sin ende, skal Guds fullkomne rike bli virkelighet. Det er så mange sider ved det som kunne fortjent å nevnes direkte. Bekjennelsen kunne sagt at vi "tror på det evige liv, på at synd og nød, sorg og død ikke skal være mer, og at mennesker og Gud skal leve sammen i kjærlighetens fullkomne fellesskap".

Men det som bekjennelsen framhever, er at vi tror på "*legemets oppstandelse og det evige liv*". Hvorfor tar vi fram *kroppens oppstandelse* som det helt sentrale? Dersom vi ser

historisk på det, skyldes det nok at på den tiden bekjennelsen ble formulert, fantes mange kristne som var dypt preget av gnostiske tankegangar. De foraktet det kroppslige livet, og så fram til at sjelen skulle frigjøres fra kroppens fengsel og forenes med guddommens ånd igjen. Det var en panteistisk tankegang som vi avviste allerede da vi tente det sjuende lyset.

I motsetning til dette, sier Bibelen at vi ble skapt til å være mennesker som erfarer livet gjennom kroppen med alle dens sanser. Det er gjennom kroppen vi nyter livets gleder, og det er på kroppen vi erfarer mange av livets plager. Det er kroppen som lar oss framtre som en egen person som er ulik alle andres kroppar. Vi har

et fingeravtrykk som er bare vårt, og vi har en DNA-kode som er bare vår. Kroppen er viktig både for det vi selv opplever i livet, og måten vi opplever andre på. Derfor er det befriende å kunne tro at vi også i det evige livet skal framtre med kropp, slik at vi virkelig kan nyte alle gode sider ved det, og slik at vi kan ha mulighet til å gjenkjenne hverandre. Det er lite trolig at disse kroppene skal bestå av de samme molekylerne som vi nå har, disse skiftes jo ut gjennom hele livet. Men vi skal framstå med de spesielle særtrekkene som vi nå har, bare rensset for alt som synd og alder har ødelagt.

I den korte perioden mellom Jesu oppstandelse og himmelfart, viste Jesus oss hvordan en slik kropp kan framtre. Paulus har en lang utredning i I Kor 15,35-56 der han kaller det for en himmelsk kropp (v40), en åndelig kropp (v44), en uforgjengelig og

forvandlet kropp (v52) og en udødelig kropp (v54). Jesus viste at det var en kropp som kunne gå gjennom stengte dører (Joh 20,19), som de kunne gjenkjenne som Jesu kropp med sårmerkene fra korset (Joh 20,25-27), som de kunne ta på og som kunne spise mat på en måte som spøkelser ikke kan (Luk 24,39-43). Det er altså en virkelig kropp, men den er ikke lenger bundet av tid og rom eller andre begrensninger. Derfor er det kristne håpet svært håndfast. Det dreier seg om et virkelig liv i en virkelig verden, med den store forskjellen at nå er den rensset fra alt som er ondt.

De gamle isrealittene anså jorden som et sted for menneskers liv, og havet som et sted for kaoskreftene spesielt. Derfor er det så talende når Johannes i et syn får se det nye som skal komme: "Jeg så en ny himmel og en ny jord. For den første himmel

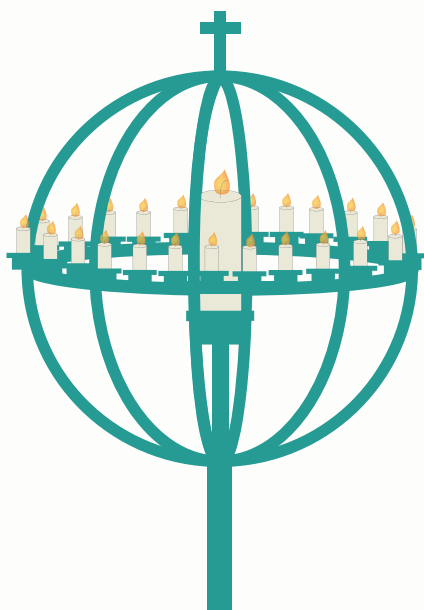
og den første jord var borte, og havet fantes ikke mer... og jeg hørte fra tronen en høy røst som sa: "Se, Guds bolig er hos menneskene. Han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem. Han skal være deres Gud.

Han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte. For det som en gang var, er borte" (Åp 21,1.3-4). Alt dette kan vi se fram til å få oppleve i et nyskapt, kroppslig liv!

D: Avslutning

Vi kan avslutte med å tenke oss at vi står foran en globe der alle de 24 lysene er tent og skinner mot oss. Vi er heldige dersom vi kan la blikket gli over alle lysene, og vite med oss selv at vi kan glede oss over skinnet fra hvert eneste ett av dem. De danner nemlig en helhet

som er så fin. Jeg vil avslutte med å gi ordet til den eldste og den nyeste gjennomgangen av trosbekjennelsen som jeg har brukt i arbeidet med dette heftet, siden de på hver sin måte setter tankvekkende ord på denne helheten.

Luther oppsummerer

I sin *Store katekisme* avslutter Luther blant annet med disse fire slående formuleringene (63-69):

"Faderen gir oss altså hele skapningen, Kristus alle sine gjerninger, og Den Hellige Ånd alle sine gaver."

"Gud skapte oss i den hensikt at han ville forløse oss og helliggjøre oss."

"Etter å ha gitt oss alt i himmelen og på jorden, har han også gitt oss sin Sønn og Den Hellige Ånd for å bringe oss til seg selv ved dem."

Vi kunne "aldri ha kommet til å kjenne Faderens kjærlighet og nåde uten ved Sønnen. Han er et spill som vi ser Faderens hjerte i... Men vi kunne heller ikke vite noe om Kristus, hvis det ikke var blitt åpenbart oss ved Den Hellige Ånd."

Brødrene Nyhus oppsummerer

I sin bok *Kristen tro – oppdatert fra 2013* skriver prestebrodrerne Nyhus (s137-38):

"Usunn og forvrengt kristendom kan ofte føres tilbake til manglende forståelse for trosbekjennelsens tre avsnitt (artikler). I noen miljøer dominerer Skaperen på en slik måte at Jesusknappt nevnes, og Helligåndens veiledning faller nærmest sammen

med tidsånden. Når kristendommen pakkes inn i bomull, oppløses i det allmennreligiøse, er det ofte Jesus og Ånden som underkommuniseres.

Men det fins også dem som bare snakker om Jesus og frelsen, og der alle bønner rettes til ham. Det vanlige mønsteret i NT er at bønnen rettes til Gud eller Far, i Jesu navn. Når Skaperen nedtones, glir gjerne fellesmenneskelige erfaringer ut av horisonten, en slutter å bruke allmenne argumenter og et språk som et tilgjengelig for alle.

De som framhever Ånden, men neglisjerer Skaperen og mannen fra Nasaret, står i fare for å blisvermeriske og miste bakkekontakten. De har en forkjærlighet for indre stemninger, visjoner og ekstraordinære opplevelser, og ditto lite syn for sakramentene, kirkens tradisjon, Jesu menneskelighet og samfunnet som fellesarena.

Treenigheten hjelper oss til å holde sammen bredden og dybden i troen, noe som innebærer at *alle* livserfaringer har betydning for livet med Gud. Gud er én, og det Jesus gjør, det gjør Skaperen og vice versa. Ånden verken sier eller gjør noe som ikke Jesus og Skaperen er med på, for de er ett. Jesus opphever ikke skapelsen, han fullfører den. Og Ånden gjør det han alltid har gjort: blåser liv og glød inn i det kalde og livløse."

Tillegg: Tips til videre lesning

Grunnbok om be- kjennelsenes framvekst og teologi

Oskar Skarsaune: *Troens ord. De tre oldkirkelige bekjennelsene.* Luther, Oslo 1997.

Katekismer

Luthers lille katekisme, ss277-295, i Konkordieboken. Den evangelisk-lutherske kirkes bekjennesskrifter. Jens Olav Mæland (red.), Lunde forlag, Oslo 1985.

Se også Norsk Salmebok 2013, ss1263-1288 for både bokmål og nynorsk.

Luthers store katekisme, ss297-385 i Konkordieboken. (Tallhenvisningene i heftet refererer til de tallene som står i margin i denne utgaven).

Bengt Pleijel: *Innenfor. En vandring gjennom den apostoliske trosbekjennelsen.* Triangelforlaget 1980.

Harald Kaasa Hammer og Kjetil Vestel Haga: *Voksenkatekismen. Øvelse i tro, håp og kjærlighet.* Norsk Kristelig Studieråd – Lunde, Oslo 2003

Troslærer med be- kjennelsens rekkefølge som ”grunnstamme”

Jan Olav Henriksen: *Guds virkelighet. Hovedtrekk i kristen dogmatikk.* Luther, Oslo 1994. (Tilgjengelig online via Bib.sys, Oria søketjeneste)

Per Lønning: *Kristen tro. Tradisjon og oppbrudd.* Det blå bibliotek. Universitetsforlaget, Oslo 1989. (Krevende)

Kjell Arnold og Ole Jacob
Nyhus: *Kristen tro – oppdatert.*
Kom forlag 2013 (For folk flest)

DEN NIKENSKE TROSBEKJENNELSEN

Vi tror på *én Gud*,
den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.

Vi tror på *én Herre, Jesus Kristus*,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.

Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
og ved Den hellige ånd og av jomfru Maria
ble han menneske av kjøtt og blod.
Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus,
led og ble begravet,
oppstod den tredje dag etter Skriftene
og fór opp til himmelen,
sitter ved Faderens høyre hånd,
skal komme igjen i herlighet
for å dømme levende og døde,
og hans rike skal være uten ende.

Vi tror på *Den hellige ånd*,
som er Herre og gjør levende,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen,
og som har talt gjennom profetene.

Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk kirke.
Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse
og venter de dødes oppstandelse
og et liv i den kommende verden.

Amen.

GLOBEN

Mange kirker har fått lysglober de siste årene, og de brukes flittig til forbønner ved alle slags samlinger. De fleste av dem er formet på en måte som minner oss om trosbekjennelsen: Globusformen minner oss om at Gud er verdens skaper. Jesuslyset i midten og korset på toppen minner oss om at Jesus er frelseren. Rundt ekvator er det en stor ring der man kan plassere tente lys. Den ringen minner oss om at det er Ånden som skaper tro og liv i kirken over hele verden. I de store globene er det plass til 24 lys. Dette heftet vil tenne 24 lys i glede og takk for det trosbekjennelsen framhever som viktig i kristen tro.

*

Dette heftet inngår i en serie som vil gi dypere forståelse av rikdommene i både trosbekjennelse, Herrens bønn, budene, liturgien, kirkeåret og menighetslivet. Heftene er skrevet av Kjell Arne Morland som er sokneprest og bor på Melhus. De kan også lastes ned fra internett og leses på lesebrett.

se <http://kamorland.morland.no>